

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA

XXX

(Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXX

© 2022 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 51520

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Ulusoy Ofset Matbaacılık Reklamcılık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Turhan Cemal Beriker Bulvarı No.210 Seyhan / ADANA

Tel: +90 322 432 22 32 Fax: +90 322 431 69 94 • Sertifika No: 51520

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXX

MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXX

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCA Y-UC KAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2022

İçindekiler / Contents

Abdulkadir Özdemir – Abdulvahap Onur Bamyacı Murat Höyük Early Bronze Age Metal Figurine (<i>Murat Höyük Erken Tunç Çağı Metal Heykelciği</i>)	1
Fatma Şahin – Erkan Alkaç Tepebağ Höyük'ten (Ovalık Kilikia) MÖ 7. ve 6. yüzyıl Batı Anadolu Seramikleri (<i>The 7th and 6th Century BCE Western Anatolian Pottery from Tepebağ Höyük -Cilicia Pedias-</i>).....	21
Bülent Kızılduman – Seren S. Öğmen Taşlıca-Mersincik. A Multicultural Meeting Point (<i>Çok Kültürlü Yapının Buluşma Noktasında Taşlıca-Mersincik</i>)	45
Elif Özer – Ahmet Türkan – Zerrin Erdinç Aizanoi Kuzey Nekropolis'ten Bir Terrakotta Mask (<i>A Terracotta Mask From the North Necropolis of Aizanoi</i>)	83
Asil Yaman Amos Arkeolojik Yüze Araştırmalarında Ele Geçen Seramikler (<i>The Pottery from the Archaeological Surveys at Amos</i>)	113
Dragoş Măndescu Rhodian Amphora Stamps at the Foot of the Carpathians. New Evidences from the Dacian Settlement at Cetățeni (<i>Karpatların Eteklerinde Rhodos Amphora Mühürleri. Dacia Bölgesindeki Cetățeni'den Yeni Buluntular</i>)	129
Asena Kızırlıslanoğlu Elaiussa Sebaste Amphoraları Işığında Geç Antik Dönemde Karadeniz Bölgesi ve Kilikia İlişkileri (<i>The Relation of the Black Sea Region with Cilicia in Late Antique Period in the Light of the Elaiussa Sebaste Amphorae</i>)	159

Zeliha Gider-Büyüközer Knidos'tan Sıra Dışı Profil ve Bezeme Şemasına Sahip İki Taç Bloğu (<i>Two Crown Blocks with Extraordinary Profile and Ornamental Schemes from Knidos</i>)	181
Aytekin Büyüközer – Ertekin M. Doksanaltı – İbrahim Karaoğlan Knidos'un Doğu Nekropolisinden Bir Mezar: Saranda Tümülüsü ve Buluntuları (<i>A Tomb from the Eastern Necropolis of Knidos: Tumulus of Saranda and its Findings</i>)	217
Mevlüt Eliüşük – Mehmet Tekocak – Yaşar Ünlü Korykos'tan Üç Kaya Mezarı ve Buluntuları Üzerine Bir Değerlendirme (<i>An Evaluation on Three Rock-Cut Tombs and their Findings from Korykos</i>)	253
Betül Gürel Phaselis Antik Kenti Ostotheekleri (<i>Ostotheks of Phaselis</i>)	289
İlkay Göçmen The Oldest Stone Bridge of Anatolia: The Tarsus Bridge (<i>Anadolu'nun En Eski Taş Köprüsü: Tarsus Köprüsü</i>)	307
Nihal Tünen-Önen – Aykan Akçay Re-Evaluation of Three Milestones from Lycia with Digital Epigraphy Studies (<i>Lykia'dan Üç Miltaşının Dijital Epigrafi Çalışmalarıyla Yeniden Değerlendirilmesi</i>)	327
Ertan Yıldız – Fatih Onur Likya ve Karia Arasında Sınır Bölgesi Olarak Oktapolis (<i>Octapolis as the Border Region between Lycia and Caria</i>)	347
Hüseyin Uzunoglu Akmonia'dan Bir Phratra Üyesine Ait Yeni Bir Mezar Yazıtı (<i>A Newly Discovered Funerary Inscription from Akmonia Recording a Member of a Phratry</i>)	363
Güray Ünver New Dedicatory Inscriptions from Knidos (<i>Knidos'tan Yeni Adak Yazıtları</i>)	373
Emine Bilgiç-Kavak – Bilge Yılmaz-Kolancı Attouda Kentinden Yeni Bir Agonistik Yazıt (<i>A New Agonistic Inscription from Attouda</i>)	395

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Amaç

Olba süreli yayını; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu’ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalarda sadece belli bir alan veya bölge ile sınırlı kalmaksızın 'Eski Çağ Bilimleri'ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmaları sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayı sonunda gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu’ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c-Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d-Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a) Metin içinde her cümlemin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır. Bunlar word'a gömülü olmaksızın bağımsız resimler olarak gönderilmelidir.
11. Dizilim (layout): Figürler ayrıca mail ekinde bir defada gelecek şekilde yani düşük çözünürlükte pdf olarak kaydedilerek dizilimi (layout) yapılmış şekilde yollanmalıdır.
12. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar 'zip'lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur. İstendiği takdirde hepsi Dergi Park'a yüklenebilir.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is the end of November each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
 - b. The text should be written in 10 puntos ; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
 - c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
 - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choices (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:
 - *It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - *If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Layout: The figures of the layout, having lesser dpi, should be sent in pdf format.
11. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required.
12. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).

KORYKOS'TAN ÜÇ KAYA MEZARI VE BULUNTULARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Mevlüt ELİÜŞÜK – Mehmet TEKOKAK – Yaşar ÜNLÜ *

ABSTRACT

An Evaluation on Three Rock-Cut Tombs and their Findings from Korykos

The name of Korykos, which was one of the most important cities in the Rough Cilicia, was first mentioned during the time period of Antiochus III. Korykos is listed among the cities captured (223-187 BC) by him in the first phase of the military operations initiated by him to remove the Ptolemaians from the whole of Anatolia (197 BC). This data indicates that the city was inhabited during the Hellenistic Period. However, the only remnant in the city center dating to this term is a wall braided with the polygonal technique. The fact that so few ruins from the Hellenistic Period have survived in the city is explained by the intense inhabiting of it during the Roman Period, Late Antiquity and the Middle ages. A rich variety of tombs including polygonal stone-walled tombs, tholos tombs, temple planned tombs, vaulted tombs, rock-cut tombs, sarcophagai and chamosorions can be observed in and around the city center of Korykos. The most numerical of these tomb types are the rock-cut tombs. There has been no mention of any rock-cut tomb, dating earlier than the 2nd century AD in the studies carried out so far on these rock-cut tombs. However, the subject of this article which consists of three rock-cut tombs and their finds discovered by big chance during the construction of a highway in 2003 prove that the tombs here date back considerably earlier. These tombs have concretely revealed tradition for the rock-cut tombs, which is very common in the city. Here it is discussed that such tombs do not belong to the 2nd century AD, as some studies have assumed until today, but that the tradition dates back to the 1st century BC. In the Hellenistic Period, in areas outside the city center of Korykos, approximately forty polygonal stone-walled tombs which were placed in a scattered manner are identified, while during the same period no necropolis area is observed at the center. This situation is explained by the existence of the cremation funerary tradition. The presence of a stannoid pyxis, which was found in Tomb Number II is assumed to be used for cremation purposes and it is a significant finding that demonstrates the cremation funerary tradition in Korykos. Thus, it

* Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt ELİÜŞÜK, Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Karabük-TR. E-posta: mevluteliusuk@gmail.com. Orcid No: 0000-0002-8888-9689
Prof. Dr. Mehmet TEKOKAK, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Alaeddin Keykubat Kampüsü, Konya-TR. E-posta: mtekocak@yahoo.com. Orcid No: 0000-0002-6923-4230
Yaşar ÜNLÜ, Nüvizmat - Müze Uzmanı, Mersin-TR. E-posta: yasarunlu33@hotmail.com. Orcid No: 0000-0001-5632-9583

is extremely evident that the city's rock-cut tombs were used for cremation funerary in the Late Hellenistic Period. However, there is no definite finding or knowledge about the inhumation burial tradition in Korykos during the Hellenistic Period. The finds in these tombs, on the other hand, have been incredibly important data in terms of showing that inhumation burial was practiced in the Korykos rock-cut tombs in the 1st century AD.

Keywords: Cilicia, Rough Cilicia, Korykos, Rock-Cut Tomb, Cremation, Burial Customs.

ÖZ

Dağlık Kilikya Bölgesi'nin önemli kentlerinden birisi olan Korykos'un ismine ilk olarak, III. Antiokhos'un (MÖ 223-187) Ptolemaiosları Anadolu'nun tamamından çıkarmak amacıyla (MÖ 197) başlattığı askeri harekâtın ilk zamanlarında Kilikya'da ele geçirdiği kentler arasında rastlanmaktadır. Bu veri kentin Helenistik Dönem'de iskân gördüğünü işaret etmektedir. Ancak bu döneme tarihlenen kent merkezindeki tek kalıntı polygonal teknikle örülmüş bir duvardır. Kentte Helenistik Dönem'den bu denli çok az kalıntının ulaşmış olması, Roma Dönemi, Geç Antik Dönem ve Orta Çağ'da kentin yoğun iskân görmesiyle açıklanmaktadır. Korykos kent merkezi ve çevresinde polygonal taş duvarlı mezarlar, tholos mezarlar, tapınak planlı mezarlar, tonozlu mezarlar, kaya mezarları, lahitler ve chamosorionlardan oluşan zengin mezar çeşitliliği görülmektedir. Bu mezar tiplerinden sayıca en fazla olanı ise kaya mezarlarıdır. Bugüne kadar bu kaya mezarları ile ilgili yapılan çalışmalarda MS 2. yüzyıl öncesine tarihlenen herhangi bir kaya mezarından söz edilmemektedir. Ancak 2003 yılına gelindiğinde bir karayolu inşası sırasında tesadüfen rastlanılan ve bu makalenin konusunu oluşturan üç kaya mezarı ve buluntuları buradaki mezarların daha da erken tarihlerden itibaren var olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu bu mezarlar kentte çok fazla karşımıza çıkan kaya mezarı geleneğinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda ileri sürüldüğü gibi MS 2. yüzyıla ait olmadığını, geleneğin MÖ 1. yüzyıla kadar gittiğini somut olarak ortaya koymuştur. Helenistik Dönem'de Korykos kent merkezinin dışında kalan alanlarda dağılmış vaziyette kırka yakın polygonal taş duvarlı mezar tespit edilirken, merkezde bu dönemde bir nekropol alanına rastlanmaz. Bu durum bölge üzerine yapılan araştırmalarda kremasyon gömü geleneğinin varlığı ile açıklanmaktadır. Bu çalışmada ele alınan II Nolu Mezar'da tespit edilen ve kremasyon amaçlı kullanıldığı düşünülen bir stamnoid pyxis'in varlığı, Korykos'ta kremasyon gömü geleneğini gösteren oldukça önemli bir buluntu olarak karşımıza çıkmıştır. Böylece kentteki kaya mezarlarının Geç Helenistik Dönem'de kremasyon gömü için kullanıldığı da çok net bir şekilde kanıtlanmış olmaktadır. Ancak Korykos'ta Helenistik Dönem'de inhumasyon gömü geleneğini ile ilgili net bir bulgu ve bilgi henüz mevcut değildir. Buna karşın bu mezarlarda ele geçen buluntular, inhumasyon gömünün MS 1. yüzyılda Korykos kaya mezarlarında uygulandığını göstermesi bakımından son derece önemli bir veri olmuştur. .

Anahtar Kelimeler: Kilikya, Dağlık Kilikya, Korykos, Kaya Mezarı, Kremasyon, Ölü Gömme Geleneği.

Giriş

Dağlık Kilikya¹ Bölgesi'nin önemli kentlerinden biri olan Korykos, bölgenin doğusunda bulunan Lamos (Limonlu) ve Kalykadnos (Göksu) nehirlerinin arasında

¹ Langlois 1947, 16; Strabon XIV, V, 1.

kalan bir alanda yer almaktadır². Günümüzde ise Mersin-Silifke karayolunun 60. km'sinde Kızkalesi beldesi sınırları içerisinde kalmaktadır. Kentin ne zaman kurulduğu bilinmemekle birlikte, adı ilk olarak III. Antiokhos'un (MÖ 223-187) Ptolemaiosları Anadolu'nun tamamından çıkarmak amacıyla MÖ 197 yılında başlattığı askeri harekâtın ilk aşamasında, Kilikya'da ele geçirdiği kentler arasında anılmaktadır³. Bu veri kentin Helenistik Dönem'de iskân gördüğünü işaret etmektedir. Ancak bu döneme tarihlenen kent merkezindeki tek kalıntı polygonal teknikle örülmüş bir duvardır⁴. Kentte Hellenistik Dönem'den bu denli çok az kalıntının ulaşmış olması, Roma Dönemi, Geç Antik Dönem ve Orta Çağ'da kentin yoğun iskân görmesiyle açıklanmıştır⁵.

Antik kente ait kalıntılar günümüz Kızkalesi beldesinin kuzeydoğu kesiminden başlayarak doğuya doğru yaklaşık 1,5 km boyunca uzanan alana yayılmış durumdadır (fig. 1). Bu alanın büyük bir bölümünü ise nekropol sahası oluşturmaktadır. Nekropolde⁶; polygonal duvar tekniğiyle inşa edilen mezarlar, tholos mezarlar, tapınak planlı mezarlar, tonozlu mezarlar, kaya mezarları, lahitler ve chamosorionlardan oluşan zengin mezar çeşitliliği görülmektedir. Bu mezar tiplerinden sayıca en fazla olanı ise kaya mezarlarıdır.

Bu çalışmada; Korykos'ta 2003 yılında Mersin-Silifke karayolu inşası sırasında tespit edilen üç kaya mezarı değerlendirilmiştir⁷ (fig. 2). Mevcut mezarlardan *in-situ* durumda mezar armağanları ele geçirilmiş olması, kentteki kaya mezarlarının ve nekropolün tarihlendirilmesi hususunda çok önemli veriler sunmuştur.

Mezarlar

Mezarlar; Mersin-Erdemli karayolunun 59. km'sinde diğer bir ifadeyle günümüz Kızkalesi beldesinin yaklaşık 1 km doğusundadır. Yukarıda da belirtildiği üzere karayolu inşası sırasında tespit edilen üç kaya mezarında Mersin Müzesi uzmanlarınca kurtarma kazısı yapıldıktan sonra mezarlar mevcut karayolunun altında kalmıştır. Bu mezarlar; kuzeyden itibaren I, II ve III Nolu Mezarlar olarak adlandırılmıştır (fig. 2-3).

2 Lamos ve Kalykadnos nehirleri arasında kalan alan Olba Bölgesi olarak da adlandırılmaktadır (Durukan 1998, 87-95).

3 Jones 1937, 199; Aşkın 2010, 84.

4 Aşkın 2010, 84.

5 Durugönül v.d. 2006, 21 vd.; Durugönül v.d. 2010, 289 vd. Kentin Hellenistik dönemine ait kalıntılar için bk. Aşkın 2010, 84-95.

6 Antik kentin nekropollerini ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmaların bir bölümü mezar tiplerinden ziyade yazıtlar üzerindedir (Heberdey - Wilhelm 1895, 67 vd.; Keil - Wilhelm 1931, 118 vd.; Hagel - Tomaschitz 1998, 192 vd.). Nekropol ve mezar tipleri üzerine yapılan en detaylı çalışma ise E. Machatschek tarafından yapılmıştır (Machatschek 1967). E. Machatschek çalışmasında Korykos'un nekropolünü Elaiussa-Sebaste ve Kanytella Nekropolleriniyle birlikte ele almış, Korykos Nekropolü'nü N1, N2 ve N3 (Machatschek 1967, tafel 2, N1, N2, N3) başlıkları altında değerlendirmiş ve belirtilen alanlardaki mezarları; lahitler, kaya mezarları, mezar yapıları ve özel formlar olmak üzere dört başlık altında gruplamıştır. Bu çalışmada değerlendirilen mezarların hemen hemen hepsi boş mezar odalarından ibarettir ve bu nedenle kronoloji önerileri, mezarların tipolojik özellikleri değerlendirilerek ileri sürülmüştür.

7 Mezarların kazıları Mersin Müzesi uzmanları tarafından kurtarma kazısı şeklinde gerçekleştirilmiştir.

I Nolu Mezar

Mezar, yan yana kuzey-güney doğrultulu sıralanan mezarların en kuzeyinde olup çalışma kapsamında yer alan diğer iki mezardan 2,32 m daha geride yer almaktadır (fig. 2). Mezarın 0,78 x 0,71 m ölçülerindeki girişi doğuya bakmaktadır. Giriş, derinliği 0,15 m olan 1,28 x 1,34 m ölçülerinde dikdörtgen formlu bir nişin merkezine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Girişi çevreleyen nişin hemen güneyinde kaya yüzeyinden 0,17 m çıkıntılı, 0,30 m genişliğe ve 0,73 m yüksekliğe sahip dikdörtgen formlu bir sunak bulunmaktadır (fig. 4). Sunağın, kaideden gövdeye geçiş ve gövdeden sunu tablasına geçiş bölümlerinde bulunan basit bir yivle, kaide ve üst tabla gövdeden ayrılmıştır.

Mezar odası ise 2,15 x 2,16 m ölçülerinde kare planlıdır. Mezar odası içinde kline ya da ölü yatağı yoktur. Ancak mezar odasında girişin hemen önünde düzgün yüzeyli 0,72 x 0,82 m ölçülerinde iki basamaklı bir çukur bulunmaktadır (fig. 5). İlk basamak mezar zemininde 0,27 m, ikinci basamak ise 0,45 m derinliğe sahiptir. Mezar odasının tavanı düzdür ve yan ve üst bölümde kaya yüzeyinin kısmen kaba işlendiğini söylemek mümkündür.

Mezar odası içerisinde dağınık vaziyette iskeletler ve buluntular tespit edilmiştir. Mezarda bir cam unguentarium, bir cam kâse, 1 bronz spatül-sonda ve bir bronz sikke olmak üzere dört ölü hediyesi ele geçmiştir.

Bunlardan ilki cam unguentariumdur (kat. no. 1, fig. 6). Bu tip şişeler merhem, parfüm, tıbbi kimyasallar gibi önemli ve değerli malzemenin saklanmasıyla özellikle Roma Erken İmparatorluk Dönemi'nde yaygın olarak tüm Roma coğrafyasında kullanılmıştır⁸ ve bu kullanımın MS 2.-3. yüzyıllara kadar devam ettiği tespit edilmiştir⁹. Isings tarafından Tüp Biçimli Unguentariumlar “Form 8” olarak adlandırılan bu tipe ait örnekler MS 1. yüzyılın en iyi bilinen parfüm şişeleridir¹⁰. Genel olarak yaygın bir şekilde karşımıza çıkan bu form, ince cidarlı olup hem düz hem de yuvarlak dipli olmak üzere iki tiptedir. Genellikle yuvarlak dipli örneklerin tek kullanımlık olduğu üzerinde durulmaktadır¹¹. C. Lightfoot tarafından tüp biçimli unguentariumlar; ölçüleri, boyun ve gövde yüksekliklerinin oranı, boyun ile gövdenin birbirinden ayrılmasına göre; uzun boyunlu-boğumlu, kısa boyunlu-boğumlu ve test tüpü biçimli olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmiş olup bu gruba giren eserlerin tamamının Anadolu kökenli olduğu saptanmıştır¹². Bu sınıflandırma kapsamında ele aldığımız eser uzun boyunlu, boğumlu tipe girmektedir. Bu tipe giren unguentariumlar Elaiussa Sebaste'de en yaygın tiplerdendir ve MS 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹³, Tire¹⁴ ve Akşehir müzelerindeki örnekler ise MS 1.-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. Benzer örnekleri birlikte değerlendirildiğinde eserimizi MS 1. yüzyıla yerleştirmek mümkündür.

8 Yurtseven 2006, 95.

9 Gürlü 2000, 20; Taştür 2007, 118.

10 Isings 1957, 24.

11 Vessberg 1952, 140.

12 Lightfoot 1991, 107-112.

13 Gençler 2009, 52-53, res. 27-28.

14 Gürlü 2000, 28, no. 12; Tekocak 2013, 79, no. 3.

Cam kâse (kat. no. 2, fig.7), hafif dışa dönük kısa, düz ağızlı; dibe doğru genişleyen gövdeli ve hafif iç bükey diplidir. Bu tip kâseler işlenmemiş ağızlı kâseler olarak adlandırılmaktadır¹⁵. E.M. Stern, formun ilk ortaya çıktığı yerin Kıbrıs ve Suriye-Filistin Bölgesi olduğunu, bu bölgelerden de batıya gittiğini belirtmektedir¹⁶. Benzer örnekler, Efes'te¹⁷ ve Elaiussa Sebaste'de¹⁸ kaya mezarı konteksti içinde tespit edilmiş olup MS 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu bağlamda eseri MS 1. yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

Bronz Spatül/Sonda (kat. no. 3, fig. 8), yuvarlak profilli gövde, zeytin çekirdeği formunda baş, omuzlardan genişleyip uç kısma doğru daralan düz ağızlıdır. Benzer örnekler, genel olarak Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir¹⁹. Bu nedenle diğer iki cam eser ile birlikte değerlendirildiğinde, spatül/sonda da MS 1.-2. yüzyıla ait olmalıdır.

Sikke (kat. no. 4, fig. 9) MÖ 2. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl arasında Tarsus'ta sıklıkla kullanılan bir tiptir²⁰. Tyche'nin olduğu ön yüzde bir konturmak bulunmaktadır. Söz konusu bu konturmarkların, bir sikkenin sonraki dönemde kullanımının mümkün olabilmesi amacıyla basıldığı bilinmektedir. Bu yüzden de bahse konu sikke ile ilgili kesin bir tarih vermek mümkün olmamaktadır. Buna karşın mezardaki tüm buluntular göz önünde bulundurulduğunda I Nolu Mezar'ın MS 1.-2. yüzyıllar arasında kullanım gördüğünü söylemek mümkündür.

II Nolu Mezar

I Nolu Mezar'dan 2,32 m önde olmakla birlikte aynı kaya bloğuna açılan (fig. 2-3) mezarın cephesinin, I Nolu Mezar'a nazaran daha düzgün işlendiğini söylemek mümkündür. Doğuda yer alan 0,65 x 0,68 m ölçülerindeki giriş, kaya yüzeyinden 0,17 m derinlikte 1,17 x 1,34 m ölçülerinde dikdörtgen formlu bir nişin merkezine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Nişin 0,50 m güneyinde zeminden 0,74 m yüksekte 0,25 x 0,29 m ölçülerinde dikdörtgen formlu bir başka niş içinde 0,21 x 0,25 m ölçülerinde kayaya oyulmuş bir sunak yer alır (fig. 10). Burada sunağın kaideden gövdeye ve gövdeden sunu tablasına geçiş bölümlerinde basit bir profil yapılmak suretiyle sunağın üst ve alt kısımları gövdeden dışa taşkın hale getirilmiştir.

Mezar odasına giriş derinliği 0,38 m olup, içerisinde *in-situ* durumda olmayan 0,64 x 0,66 x 0,40 m ebatlarında kireç taşı bir blok tespit edilmiştir. Mezar odası girişi ile hemen hemen aynı ölçülerde olan bu blok taş büyük bir ihtimalle kapak taşı olarak kullanılmış olup daha sonra içeri düşmüş olmalıdır (fig. 11). Ayrıca kent nekropolündeki bazı kaya mezarlarının çevresinde de benzer blokların varlığı bu tip kapak taşlarının mezarlarda sıkça kullanıldığını göstermektedir.

2,16 x 2,72 m ölçülerindeki mezar odasında, diğer iki mezardan farklı olarak, ölü yatakları görülmektedir (fig. 11). Bu yataklardan ilki mezar odasının doğu kenarına

15 Gençler 2009, 41-42.

16 Stern 2001, 46, no. 18.

17 Czurda – Ruth 2007, 67, no. 155, lev. 8.

18 Gençler 2009, 41-42, res. 19, kat. no. 50.

19 Gürler 2004, 70; Şahin 2018, 158, kat. no. G5-G6; Çelikbaş 2016, kat. no. E36.

20 SNG Cop 348; SNG von Aulock 5983, SNG Righetti 1652; Lindgren I 1620; SNG Post 464.

paralel şekilde, mezar zemininden 0,46 m daha üst kotta bir seki şeklindedir. Diğer ölü yatağı ise mezar girişinin karşısında batı cepheindedir. Burada ana kayaya açılan örnekten farklı olarak ölü yatağı; ince yonu, düz yüzeyli ve düz kenarlı iki kireç taşı bloktan oluşturulmuştur. Her iki blok 0,63 m genişliğe ve zeminden 0,35 m yüksekliğe sahiptir. Bu iki bloktan doğudaki 1,74 m diğeri ise 0,66 m uzunluğundadır. Zeminden yüksekliklerinden de anlaşılacağı üzere iki ölü yatağı arasında 0,10 m'lik kot farkı bulunmaktadır.

Mezar odasında, girişin hemen önünde I ve III Nolu Mezarlar'da da benzeri görülen 0,98 x 0,65 m ölçülerinde 0,44 m derinliğe sahip bir çukur görülmektedir. Mezar odasının tavanı düze yakındır. Mezar odasında tavan ve yan yüzeylerinin I Nolu Mezar'a nazaran oldukça düzgün bir işçiliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Mezar'da yapılan çalışmalarda, mezar odasında çok sayıda iskelet parçası dağınık şekilde tespit edilmiştir (fig. 11). Dağınık haldeki kemik parçalarının içinde ise; 7 adet sikke²¹, 1 adet pişmiş toprak stamnoid pyxis, 1 adet pişmiş toprak testi, 2 adet cam unguentarium, 1 adet cam kaburgalı kâse ve 1 adet pişmiş toprak kabartmalı kâse parçası ele geçmiştir²².

Mezar'da 7 adet sikke ele geçmiş ancak bunlardan sadece üçü değerlendirilebilmiştir. Bunlardan ilki (kat.no.5, fig.12) MÖ 2-1 yüzyılı, ikinci ve üçüncü sikkeler ise (kat. no.6, fig.13; kat.no.7, fig. 14) MÖ 1. yüzyılı işaret etmektedir. Mezarın tarihi ve gömü şekli için öne çıkan önemli bir buluntu ise Stamnoid Pyxis'tir (kat.no. 8, fig. 15). Bu forma sahip kaplar Kıbrıs'tan bilinmektedir²³. Korykos'ta bulunan Stamnoid Pyxis'in form olarak en yakın benzeri Kelenderis'tedir²⁴. L. Zoroğlu tarafından Rhodos'tan çeşitli Stamnoid Pyxislerle karşılaştırılan Kelenderis örneği, Batı Yamacı etkisinde bezenmiş DSA grubu bir eser olarak gösterilmiş ve MÖ 2. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir. Korykos stamnoid pyxisi ise kil-astar özelliklerine bakıldığında Doğu Sigilatala A grubu içinde değerlendirmek mümkündür. Ünik sayılabilecek bu kabın krem/beyaz boya ile bezenmiş DSA kraterlerini J. Hayes, Suriye-Filistin Bölgesi dışında yaygın olmayan kapları Samaria örneklerine dayandırmış²⁵ ve MÖ 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir²⁶. Eserimizin üzerindeki krem/beyaz boya ile uygulanmış nokta bordür ile stilize bitkisel bezemeler Batı Yamacı seramiklerin "geç stil" özelliğinin DSA'ya yansımaları olarak değerlendirilebilir. DSA grubu içerisinde form olarak hiçbir benzeri olmayan bu ünik kap, Hellenistik seramik etkisinin en güzel örneklerinden birini oluşturması açısından oldukça önemlidir. Mezar içerisinde kül kabı olarak kullanıldığını düşündüğümüz eserin Hayes Form 15²⁷ ile form ve teknik özellikler göz önüne alındığında çağdaş olduğu görülmektedir. Bu nedenle de eserimiz MÖ 1. yüzyıla ait olmalıdır. Yine bu eser ile çağdaş pişmiş toprak bir testi²⁸

21 Mezarda 7 sikke ele geçmiş olmasına rağmen bunlardan sadece üçü değerlendirilebilecek durumdadır.

22 Mezarda yürütülen çalışma kurtarma kazısı niteliğinde olduğundan, eserlerin tam buluntu konumları kazı sırasında belirlenmemiştir.

23 Vessberg – Westholm 1956, 3, 58, fig. 21, 25-26.

24 Zoroğlu 2004, 304, fig. 109.2, 111.f.

25 Reisner v.d. 1924, 306, fig. 185, 11.

26 Hayes 1985, 21, Form 15, tav. III, 1-2.

27 Hayes 1985, 21, Form 15, tav. III, 1-2.

28 Crowfoot-Kenyon 1957, 340, fig. 82, 3; Hayes 1985, 44, tav. IX, 6.

“Hayes Form 105²⁹” ile uyum içindedir (kat. no. 9, fig. 16). Aynı zamanda stamnoid pyxis ile de benzer hamur ve astar özelliklerine sahiptir. Bu nedenle de testinin MÖ 1. yüzyıla ait olduğunu söylemek mümkündür. Pişmiş toprak eserler arasında en farklı olan örnek ise yine kırmızı astarlı seramikler grubunda yer alan kalıp yapımı kabartmalı bir terra sigillata parçasıdır. Bir kase gövde parçası olan eserin dış yüzünde friz içerisinde ters şekilde duran palmye ağaçları ve bunlara bağlanmış çelenkler ve onun da içerisinde başını geriye döndürmüş bir kuş figürüDışta fiyonk süsü ile oluşturulmuş, friz/bant içinde ters duran palmye ağaçları ve bu ağaçlara bağlanmış çelenkler ve onun içerisinde başını geriye döndürmüş kuş figürü betimlenmiştir. Bu sahneyi üstte sınırlayan fiyonk süsünün ters duran minik palmye ağaçlarının arasında yumurta dizisi görülmektedir. Kasenin hem süsleme stili ve yapım tekniği, hem de hamur ve astar özellikleri kalıp yapımı Gaul Terra Sigillataları ile benzerlik göstermektedir. Paralelleri Sydney Üniversitesi Nicholson Müzesi’nde bulunmakta olup MS 2. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir³⁰. Dolayısı ile Korykos örneğinin de MS 2. yüzyıla ait bir eser olduğunu söyleyebiliriz.

Mezardaki seramik buluntular dışında 3 adet cam eser ele geçmiştir. Bunlardan ilki kalıba üfleme tekniğinde yapılmış olan narin kaburgalı kâsedir (kat. no. 11, fig. 18) “*Zarte Rippenschalen*”³¹. E.M. Stern bu tip kâselerin üretiminin MS 1. yüzyılın başlarında başladığını ve yüzyılın ortalarına kadar devam ettiğini belirtmektedir³². Formun en yakın benzeri Elaiussa Sebaste’de MS 1. yüzyıla tarihlenmiştir³³. Bu değerlendirme kapsamında eser MS 1. yüzyıla ait olmalıdır. İkinci eserimiz (kat. no. 12, fig. 19) ise tipolojik olarak “Tüp Biçimli” unguentariumlar içerisinde kısa boynu ve gövdeye geçişteki boğumu ile ayrı bir gruba sahip olup bu tipe giren unguentariumlar MS 1.-2. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir³⁴. Üçüncü eser ise Isings 1957 48a-b tipi altında değerlendirilen armudi gövdeli unguentariumdur (kat. no. 13, fig. 20). Mısır’da da MS 1. yüzyılın standart formu olarak kabul edilen³⁵ bu tipin ilk örnekleri genellikle kısa boyunludur. Bu ilk örneklerde gövde uzunlukları boyunun yaklaşık 1/5 katı iken giderek boyun ölçüleri uzamıştır³⁶. Eser yakın benzerleri ışığında MS 1.-2. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Bu veriler ışığında II Nolu Mezar içerisinde MÖ 1. yüzyıl ve MS 1.-2. yüzyılları işaret eden iki farklı buluntu grubu olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda mezarın ilk kullanım evresi için MÖ 1. yüzyılı, ikinci kullanım evresi için MS 1.-2. yüzyıllar aralığını önermek mümkündür.

III Nolu Mezar

Mezar gurubunun en güneyindeki mezarın 0,63 x 0,59 m ölçülerindeki girişi diğer

29 Hayes 1985, 44, tav. IX, 6.

30 Beames 2005, 85-89, no. 1-52.

31 Form “*Zarte Rippenschalen*” adıyla adlandırılmış olup “Narin Kaburgalı Kase” olarak tanımlanır (Tek 2008, 155).

32 Stern 2001, 47.

33 Gençler 2009, 40, kat. no. 43, r. 17.

34 Wessberg 1952, pl. IX, Çiz. 25; Isings 1957, no. 27.

35 Hayes 1975, 138.

36 Isings 1957, 42.

mezarlarda da olduğu gibi doğuya bakar (fig. 2-3) ve 0,24 m derinliğe sahip 1,13 x 1,03 m ölçülerinde dikdörtgen bir nişin merkezine yerleştirilmiştir.

Mezarın girişi ile II Nolu Mezar arasında kalan alanda iki büst betimlenmiştir (fig. 21). Bunlardan ilki girişin 0,35 m kuzeyinde, yerden 0,27 m yükseklikte, 0,57 m yüksekliğe sahip bir erkek büstüdür. Kaya yüzeyinden kabartma olarak verilen büst aşırı aşındığından yüz, saç ve kıyafet gibi detaylar hakkında yorum yapılamamaktadır. Mevcut haliyle sadece figürün sağ elini sol göğüs üzerine koyar şekilde betimlendiği görülebilmektedir. Diğer büst ise birinci büstten 0,12 m üstte kaya yüzeyine işlenmiştir. Figür çok aşırı deformasyona uğradığından cinsiyet ve tipolojik özellikleri hakkında bir yorum yapılamamaktadır.

Mezar odası ise 2,16 x 2,15 m ölçülerinde kare planlıdır. Mezar odası içinde I Nolu Mezar'da olduğu gibi kline ya da ölü yatağı yoktur. Yine diğer iki mezarda olduğu gibi mezar girişinin hemen önünde 0,63 x 0,72 m ölçülerinde iki basamaklı bir çukur bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalarda, mezar odası içinde dağınık şekilde çok sayıda kemik parçalarının yanı sıra; 6 adet sikke³⁷, 3 adet cam unguentarium, 1 adet kandil yağlığı / koku kabı, 1 adet figürün başı (Attis), 2 adet ağırşak (kat. no. 20, fig. 28; kat. no. 22, fig. 30), 1 adet boncuk (kat. no. 21, fig. 29) ve 1 adet kemik iğne (kat. no. 23, fig. 31) ele geçmiştir.

Mezarda ele geçen üç cam unguentariumdan ilki (kat. no.14, fig. 22) “Tüp Biçimli” unguentariumlar içerisinde uzun boynu ve gövdeye geçişteki boğumu ile ayrı bir gruba aittir. İmparatorluğun pek çok merkezinden bilinen³⁸ bu tipin Anadolu’daki benzer örnekleri Didyma³⁹, Stratonikeia⁴⁰, Burgaz⁴¹, Antalya (Elmalı)⁴², Tlos⁴³, Elaiussa Sebaste’de⁴⁴ ve Tarsus⁴⁵ gibi merkezlerde tespit edilmiştir. Ayrıca Tire Müzesi’nde⁴⁶ de benzer örnekler görülmektedir. Belirtilen merkezler dışında da benzer tipteki eserler⁴⁷ MS 1.- 2. yüzyıllar arasında tarihlenmektedir. Diğer cam unguentarium ise yine Tüp Biçimli (kat.no.15, fig. 23) Unguentariumlar içerisine girer ve benzeri örnekleri ışığında yine MS 1.-2. yüzyıllara tarihlenir. Üçüncü örnek ise (kat. no.16, fig. 24) form özellikleri doğrultusunda olasılıkla MS 1. yüzyıl sonundan itibaren görülmeye başlanır⁴⁸. Öte yandan MS 4. yüzyıla kadar kesin tarihlendirilebilen örnekler de söz konusudur⁴⁹. En yakın benzeri Elaiussa

37 Sikkelerin kondüsyonları oldukça düşüktür bu nedenle değerlendirilememiştir.

38 Ticinum (Maccabruni 1987/1988, 114; no. 5; fig.4); Nea Paphos (Rowe 2004, fig. 146, 11-12); Royal Ontario Museum (Hayes 1985, 71, fig. 8, no. 233); Strasbourg Müzesi (Durlong – Arveiller 1985, 194, 54).

39 Çakmaklı 2012, kat. no. 8.1.

40 Çakmaklı 2014, 158.

41 Çakmaklı 2012, kat. no. 8.1.

42 Özet 1998, kat. no. 39b, 39c., 40, 41.

43 Çakmaklı 2012, kat. no. 8.1

44 Gençler-Güray 2011, 265, fig. 7.1-3.

45 Yurtseven 2006, kat. no. 41-42.

46 Gürler 2000, 28-29, kat. no. 10-12.

47 Isings 1957, 24, form 8; Whitehouse 2002, 137, res. 223.

48 Çakmaklı 2012, 93

49 MS 2. yüzyıl Dura Europos örnekleri için (Clairmont 1963, type F; Gürler 2000, 20); Ulpia Trania

Sebaste'de kaya mezarlarından ele geçmiştir⁵⁰. Benzer örnekler MS 1.-2. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir⁵¹. Kontekst içinde diğer cam unguentariumlarla birlikte değerlendirildiğinde olasılıkla bu eser de MS 1.-2. yüzyıllara ait olmalıdır.

Mezarın tarihlenmesinde önemli verilerden biri de “Romanesis” damgalı kandildir (kat. no.17, fig. 25). Romanesis imzalı kandiller birçok merkezde ele geçmiştir⁵². Romanesis atölyesinin⁵³ MÖ 1. yüzyılın ortalarından itibaren üretime başladığı ve MS 2. yüzyılın ilk çeyreğine kadar üretim yaptığı bilinmektedir⁵⁴. Eserin benzer örnekleri değerlendirildiğinde olasılıkla MS 1. yüzyıla ait olmalıdır. Kil ve astar özellikleri bakımından Romanesis kandiline benzeyen bir diğer eser ise kandil yağlığı/koku kabı (kat. no.18, fig. 26) olarak adlandırılmıştır. Kil ve astar özelliklerinin yanı sıra mezar içi kontekst değerlendirildiğinde eser yine MS 1. yüzyıla ait olmalıdır. Bir diğer pişmiş toprak eserimiz ise Attis figürinidir (kat. no. 19, fig. 27). Benzer tipteki pişmiş toprak figürinleri; Kilikya'da Tarsus Gözlükule'de⁵⁵ ve Elaiussa Sebaste'de⁵⁶ görmek mümkündür. Özellikle Elaiussa Sebaste örneğinin ele geçtiği mezarın buluntuları ile II ve III Nolu Mezarlar'ın buluntularıyla birebir benzer özellikler gösterdiği anlaşılmaktadır. Batı Anadolu'da ise Efes⁵⁷ ve Tralleis'te⁵⁸ benzer örneklerini tespit ettiğimiz eser de olasılıkla MS 1. yüzyıla ait olmalıdır. III Nolu Mezar buluntuları dönemleri itibariyle bir kontekst oluşturduğundan mezarın tarihi için MS 1.-2. yüzyıllar arasını önermek mümkündür.

Mezarlarda Plan ve Donanım Özellikleri

Her üç mezar da genel olarak kareye yakın bir plan özelliği göstermektedir. Mezar odaları içerisinde I ve III Nolu Mezarlar'da seki ya da kline görülmezken II Nolu Mezar'da sekiler oluşturulmuştur. II Nolu Mezar'a sonradan konduğu anlaşılan ince yonu, düz yüzeyli ve kenarlı iki kireç taşı bloktan oluşturulan ölü yatağı, mezarın ikinci kullanım evresi ile ilişkili olabilir. Ancak mezar armağanları dağınık bir vaziyette ele geçtiğinden bu konuda kesin bir yargıda bulunmak çok güçtür. Mezar odalarındaki değinilen düzenlemeler dışında her üç mezarın girişlerinin hemen önünde zemine açılan basamaklı dikdörtgen formlu bölümler de görülmektedir. Olasılıkla bu çukur alanların ölülerin gömü alanlarına yerleştirilmesi için kullanılmış olabileceğini söylemek mümkündür⁵⁹.

(Romanya) bölgesindeki kazılarda kesin olarak MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlenen benzer örnekler için (Alicu 1994, 903-905, Lev. 63); Ramat Rahel'in ait olduğu bölgede (İsrail'in merkezi) MS. 1. yüzyılın ortasından MS. 3. yüzyılın ilk çeyreğine kadar süren örnekler için bk. Jackson - Tal 2016, 574.

50 Gençler-Güray 2011, 247, fig. 7.6-8.

51 Harden 1958, 56-57, fig. 24; Isings 1957, 43, form. 28b; Oliver 1992, 115, fig. 2, no. 16.

52 Perlzweig 1961, 4; Heres 1968, 185; Cahn-Klaiber 1977, 29-30; Pastutmaz 2001, 15.

53 Kandillerin üretim merkezi olarak Knidos önerilmektedir (Bailey 1988, 327; Mandel 1988).

54 Perlzweig 1961, 4; Heres 1968, 185; Cahn-Klaiber 1977, 29-30.

55 Winter 1903, lev. 372, no. 5.

56 Schneider 2013, 253, fig. 5; Ferrazzoli 2010, 41, fig. 10

57 Vermaseren 1987, lev. CXLVII, no. 667.

58 Çekilmez 2013, 208, fig. 8-9.

59 L. Zoroğlu, Klasik ve Hellenistik dönemlere tarihlenen Kelenderis yer altı kaya mezarlarındaki benzer şekildeki çukurların girişin her iki yanı ve karşısında olmak üzere üç sekinin oluşmasını sağladığını ve olasılıkla bu çukur alanların ölülerin gömü alanlarına yerleştirilmesi için kullanılmış olabileceğini

Mezarların cephelerinin işlendiği ana kayanın yüzeyinde kısmen kaba yonu yapıldığını söylemek mümkündür. Mezarların kareye yakın ölçülere sahip girişleri, derinlikleri 0,14- 0,24 m arasında değişen dörtgen nişlerin merkezine konumlandırılmıştır. Burada girişlerin bir niş içine alınması olasılıkla girişlere portal bir etki verilmeye çalışıldığını düşündürür⁶⁰. Korykos Nekropolü'ndeki kaya mezarlarının birçoğunda girişin bir niş içine yerleştirilmesi uygulaması görülür. Bu nişler bazen dörtgen bazen de üstü kemerli olarak düzenlenmiştir.

Mezar girişlerinin doğusunda ve batısında ise çeşitli kabartmalar görülmektedir. I Nolu Mezar'ın girişinin hemen doğusunda 0,29 x 0,84 m ölçülerinde kaya yüzeyinde 0,17 m çıkıntılı olarak işlenmiş dörtgen formlu bir sunak görülmektedir. Bu sunaktan biraz farklı olarak II Nolu Mezar'ın girişinin 0,51 m doğusunda ana kaya zemininden 0,74 m yüksekte 0,24 x 0,24 m ölçülerinde niş içinde küçük bir sunak daha işlenmiştir. Ancak bu örnek I Nolu Mezar'dan farklı olarak kaya yüzeyine oygu şeklindedir. Hem ebat hem de işleniş şekli bakımından her iki sunak arasında benzerlik bulunmamaktadır.

Kentin kaya mezarlarının çoğunda benzer şekilde kabartma ya da oygu olmak üzere iki farklı tip sunak⁶¹ işlenmiştir. Bazı örneklerde sunakların sayısı birden fazla olabilmektedir. Birkaç örnekte ise sunaklarda yazıt görülmektedir. Sunakların form ve işçiliklerindeki farklılığı, mezarlara çeşitli dönemlerde gömüler yapıldığı ve olasılıkla bu gömüler sonrasında ikinci ya da üçüncü sunakların işlenmiş olabileceğiyle açıklamak mümkündür. Sunakların yapım şekli bağlamında, cepheden çıkıntı yapan örneklerin olasılıkla kaya mezarının cephesinin ilk oluşturulduğu dönemde yapılmış olması muhtemeldir. I Nolu Mezar'ın girişinin hemen yanındaki sunak da bu şekilde oluşturulmuş olmalıdır. Diğer sunak ise II Nolu Mezar ile III Nolu Mezar arasında yüzeye oyularak işlenmiştir. Sunağın kaya yüzeyine oyularak yapılması, olasılıkla mezarın sonraki kullanım dönemleriyle ilişkilendirilmelidir. E. Aşkın, Korykos Nekropolü üzerine yaptığı çalışmada, kentteki lahitlerin hemen hepsinde yüzeyden çıkıntı yapacak şekilde sunakların işlendiğini ve bu sunakların lahitlerin daha tasarı aşamasında planlandıklarını belirtir⁶². Bu bağlamda lahitlerde daha ilk tasarı aşamasında sunakların işlendiği kabul edilirse, kaya mezarlarında da benzer uygulamanın yapılmış olması muhtemeldir. Buradan yola çıkarak I Nolu Mezar'daki sunağın mezarın ilk tasarı aşamasında, diğer sunağın ise sonraki kullanım evrelerinde işlendiğini söylemek mümkündür.

Sunaklar dışında II ve III Nolu Mezar'lar arasında kalan bölümde aşırı bozulmuş kabartma bir büst betimlenmiştir. Önemli oranda tahrip olan figürün yüzeyden çıkıntılı olarak işlenmiş olması yine I Nolu Mezar'da görülen sunaklarla benzer şekilde, yani mezarın ilk inşası sırasında yapıldığını işaret eder. Kentte benzer tasvirlerin, kaya

belirtmektedir (Zoroğlu 2000, 123.)

60 Eliüşük 2015, 124.

61 Dağlık Kilikia'da kırsal yerleşimlerde yuvarlak sunakların mezar sunağı olarak yaygın kullanımları bilinmektedir. Yuvarlak sunakların Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde nekropollerde kullanılmaya başladıkları ve mezar stellerinin görevlerini üstlendikleri görülür (Aydınoğlu 2012, dn. 20). Olasılıkla Korykos mezarlarına da bu gelenek doğrultusunda yerleştirilmiş olmalıdır.

62 Aşkın 2012, 11.

mezarlarının cephelerinde kullanıldığı görülmektedir (fig. 32-33). Bu şekilde işlenmiş kabartmaların Adamkayalar'da Hellenistik Dönem'e kadar gittiği de bilinmektedir⁶³. Dolayısıyla bu kabartmaların varlığı, kaya mezarlarının bu dönemde inşa edilmiş olabileceğini de düşündürmektedir.

Mezarlarda Ölü Gömme Geleneği

Buluntulardan da anlaşılacağı üzere bu mezarlara iki farklı dönemde yani MÖ 1. yüzyıl ile MS 1.-2. yüzyıllar arasında gömü yapıldığı anlaşılmaktadır. Buluntular arasında özellikle II Nolu Mezar'da MÖ 1. yüzyıla ait Stannoid Pyxis'in (kat. no. 8, fig. 15) varlığı oldukça önemlidir. Bu tip vazoların benzer örnekleri mezar armağanı olarak karşımıza çıkmaktadır. L. Zoroğlu, bu tip bir vazonun Hadra Hydriaları ile birlikte değerlendirdiği çalışmasında, vazonun olasılıkla kremasyon kabı olarak kullanılmış olabileceği üzerinde durur⁶⁴. Ayrıca Kanytelis'de ortaya çıkarılan ve MÖ 1. yüzyılın sonlarına tarihlenen ve bugüne kadar Olba Bölgesi'nin en erken kaya mezarları olarak kabul edilen dokuz mezardan⁶⁵ birinde tespit edilen yazıtta, bir karı kocaya ait kremasyon kalıntılarının aynı larnaksın içinde muhafaza edilerek mezara konduğu anlatılmaktadır⁶⁶. Yazıtta larnaksın içine konmuş olması vurgulandığından, olasılıkla yakılmış olan çiftin külleri bir urnenin içinde olmalıdır⁶⁷. Yine Olba kazılarında MÖ 1. yüzyıla tarihlenen kaya oygu alanda kremasyon işaret eden bir urne mezar da tespit edilmiştir⁶⁸. Mevcut verilerden, bölgede MÖ 1. yüzyılda kremasyon geleneğinin kaya mezarlarında uygulandığı anlaşılmaktadır. Dolayısı ile mezardaki stannoid pyxisin varlığını da olası bir kremasyonla ilişkilendirmek mümkündür. Buna bağlı olarak ta bu mezarların ilk kullanım evresinde kremasyon gömünün varlığından söz etmek hiçte yadsınacak bir sonuç olmasa gerek.

Kremasyon gömü dışında üç mezarda da çok fazla sayıda kemik parçalarının⁶⁹ ele geçmiş olması mezarlara inhumasyon gömünün yapıldığını da açıkça gösterir. Mezarlara çok fazla bireyin dağınık şekilde gömülmüş olmaları, mezarların sürekli kullanıldığını, olasılıkla bu gömüler esnasında, kemiklerin toplanıp mezar içinde farklı yerlere konarak gömülerin gerçekleştirildiğini göstermektedir (fig. 11). Mezarlara birden fazla gömünün yapılmış olması, mezarların aile mezarı olabileceklerini de akla getirir. Ancak aynı aileden kişilerin daha önceden mezara gömülen yakın akrabalarının kemiklerini bir kenara toplayıp yeni gömü yapmaktan ziyade, onlara hiç dokunmadan hemen yanına ikinci gömüyü yapması beklenir. Dolayısıyla kemiklerin toplanması ya da dağıtılması ölüye saygısızlık olarak değerlendirilmiş olmalıdır. Bu bağlamda bir mezarda kemiklerin toplanması geleneği olasılıkla mezar kullanımının farklı bir ailenin kullanmaya başlamış olmasıyla açıklanabilir.

63 Durugönül 1989, 156.

64 Zoroğlu 2004, 304.

65 Machatschek 1967, 59.

66 Heberdey – Wilhelm 1896, n.134; Machatschek 1967, taf.11, F6; Durukan 1998, 157; Durukan 2007, 148; Durukan 2011, 159.

67 Durukan 2011, 159.

68 Akçay 2018, 197-219.

69 Mezardaki iskeletler üzerine kazı yapıldığı dönemde antropolojik bir çalışma yapılmamıştır. Bu yüzden mezarlara kaç bireyin gömüldüğü bilinmemektedir.

Mezarlarda yoğun olarak görülen inhumasyon gömüler olasılıkla mezarların ikinci kullanım evresi olan MS 1.- 2. yüzyıla ait olmalıdır. Bu döneme ait cam buluntuların fazlalığı dikkat çekmekte olup sayıca en fazla olanı ise unguentariumlardır. Unguentariumların cenaze törenleriyle⁷⁰ doğrudan ilintili oldukları bilinmektedir⁷¹. Bu durum, cenaze törenlerinde şarap, yağ ve koku ile yapılan libasyon sonrasında boşalan unguentariumların mezara konması ve gömü sırasında ölüye gösterilen onurlandırmanın bir sembolü olarak kabul edilmektedir⁷².

Burada önemli bir başka veri de III Nolu Mezar'daki pişmiş toprak Attis figürinidir. Özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'nde pişmiş toprak Attis figürinlerinin, mitolojisine bağlı olarak ölümsüzlük simgesi olarak konduğu bilinmektedir⁷³. Mezarlara mitine bağlı olarak konduğunu düşündüğümüz Attis'in, mezar hediyelerinin konmasındaki ilişki göz önüne alındığında öteki dünyada tekrar canlanmanın ya da hayata tekrar gelineceği inancıyla ilişkili olmalıdır.

Sonuç

Korykos antik kenti nekropol alanlarının büyük bir bölümünün kayalık olması, kaya mezarların nekropolün genelinde yaygın bir şekilde kullanılmasına ortam hazırlamıştır. Bu yüzden de Korykos nekropolünde çok farklı mezar tipleri olmakla birlikte sayıca en fazla olanı kaya mezarlarıdır.

Korykos'ta bugüne kadar yapılan çalışmalarda MS 2. yüzyıl öncesine tarihlenen herhangi bir kaya mezarı tespit edilememiştir⁷⁴. Ancak, kentin 4 km kadar doğusundaki Elaiussa-Sebaste'de MS 1. yüzyıla işaret eden bir kaya mezarına rastlanmıştır⁷⁵. Kanytella'da ise iki kaya mezarı üzerindeki yazıt, bunların MS 1. yüzyılda yapıldıklarını düşündürmekle birlikte, saptanan yazıtlardan biri mezarın MS 2. yüzyıla ait olduğunu göstermiştir⁷⁶. Bu bilgilerin yanı sıra M. Durukan, Olba'da, yukarıda tipolojik özelliklerini verdiğimiz kaya mezarı⁷⁷ geleneğinin MÖ 1. yüzyılın sonları ile MS 1. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkmış olabileceğini belirtmektedir⁷⁸.

Bu çalışmada ele alınan kaya mezarlarından özellikle Korykos II Nolu Mezar'da MÖ 1. yüzyılda basıldığı bilinen sikkeler ile aynı tarihlere ait seramik buluntuların varlığı, mezarların ilk kullanım evresinin MÖ 1. yüzyıl, ikinci kullanım evresinin ise cam ve diğer buluntularla birlikte MS 1-2. yüzyıllar olduğunu göstermektedir.

70 Değerlendirilen unguentariumların dipsiz yani kendi başlarına kolay bir şekilde ayakta duramamaları, bunların tek kullanımlık olduğunu ve sadece içindeki sıvıyı taşımak amacıyla yapıldıklarını, bu nedenle de cenaze törenleriyle ilişkilendirildikleri bilinmektedir (Vessberg 1952, 140).

71 Gençler-Güray 2011, 247.

72 Anderson-Stajanovic 1987, 121.

73 Baydur 1998, 110.

74 Aşkın 2012, 136.

75 Schneider 2003, 262; Schneider – Morselli 2013, 246-248.

76 Aydınoglu 2012, 143.

77 M. Durukan, bu mezar formunun Anadolu'nun pek çok bölgesinde oldukça eskiye tarihlenmesine rağmen, Roma İmparatorluk Dönemi öncesinde Olba Kültürü'ne yabancı olan formlardan biri olduğunu ve yeni bir mezar formunun ortaya çıkışını yeni bir kültürün yani Roma'nın etkileriyle açıklar (Durukan 2001, 149).

78 Durukan 2006, 72.

Bu bağlamda Korykos ve çevresindeki kaya mezarlarının kullanım dönemleri için bugüne kadar önerilen tarihler göz önüne alındığında, burada değerlendirilen kaya mezarlarının, bölgedeki en erken kaya mezarları olduklarını söyleyebiliriz.

Korykos Nekropolü'nde birbirinden farklı tipte kaya mezarları görülmektedir. Bunlar cephe özelliklerine göre; üstü kapalı ön odalı, üstü açık ön odalı ve ön odasız kaya mezarları olmak üzere sınıflandırılabilir. Bu durum olasılıkla mezarın oyulduğu kayanın konumuyla ilintili olmalıdır. Bu sınıflandırmalar dışında mezarların cephe tasarımlarında da farklı uygulamalar göze çapar. Bazı örneklerde mezar girişleri dörtgen ya da kemer şeklinde sığ nişler ile çevrenirken bu uygulamanın yapılmadığı örnekler de bulunmaktadır. Mezarların cephe tasarımının dışında, mezar girişlerinin sağına, soluna ya da üst bölümüne bir başka ifadeyle kayanın elverişli yerlerinde, sunak ve insan figürlü kabartmaların işlendiği örnekler de mevcuttur. İnsan figürü kabartmaları; tek erkek ya da kadın, yan yana duran kadın ve erkek şeklinde betimlenmiştir. Figürlerin bazıları yüzeyden çıkıntılı işlenirken bazı örneklerde nişler içinde tasvir edilmiştir. Sunaklarda ise kaya yüzeyinden kabartma ve yüzeye oyuğu olarak yapılmış örnekler, hem aynı mezarda birlikte hem de farklı mezarlarda tekil olarak işlenmişlerdir.

Kaya mezarları genel olarak dörtgen plan şemaları gösterirken, mezar odalarının tasarımında farklı uygulamalar olduğu görülmektedir. Mezar odalarında; klineler mezarın bir bölümünde hiç yapılmazken bazı örneklerde farklı şekillerde karşımıza çıkar. Bunları; kayaya oyuğu klineler, kesme blok taşla oluşturulan klineler, birden çok katlı klineler olmak üzere sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalardan da anlaşılacağı üzere, mezarların cephe tasarımlarında olduğu gibi mezar odası tasarımlarında da bir standardın oluşmadığı anlaşılmaktadır.

Kaya mezarlarının cephe ve mezar odalarının plan özellikleri göz önüne alındığında çok farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Bu tasarım farklılıkları arasında kronolojik bir ayırım yapılabilir mi sorusunu cevaplamak amacıyla II Nolu Mezar üzerinde durmakta yarar görüyoruz. Korykos II Nolu Mezarı'nda ele geçen buluntular, mezarın iki farklı kullanım evresine sahip olduğunu çok kesin bir şekilde ortaya koymuştur. Bu evrelerden ilki MÖ 1. yüzyılı, ikinci evresi ise diğer iki mezarda olduğu gibi MS 1-2. yüzyıla işaret etmektedir. Bahse konu mezarların cephelerinde I Nolu Mezar'da yüzeyden kabartma şeklinde bir sunak, II ve III Nolu Mezarlar arasında ise aşırı bozulmuş iki büst görülmektedir. Bunlardan biri kaya yüzeyinden kabartma şeklinde yapılırken diğeri ise kaya yüzeyine oyuğu olarak işlenmiştir. Ayrıca kaya yüzeyine oyuğu olarak işlenmiş küçük ebatlarda bir de sunak bulunmaktadır. Bu üç mezarda görülen uygulamaları kentteki diğer kaya mezarlarında da görmek mümkündür. II Nolu Mezar'ın ilk kullanım evresinin MÖ 1. yüzyıl olması, olasılıkla mezarın bu ilk evresinde yapılmış olduğunu düşündüğümüz kabartma büstün kaya mezarlarındaki varlığının da MÖ 1. yüzyıla kadar gidebileceğini göstermiştir. Ayrıca mezar cephelerinde görülen ve kaya yüzeyine oyularak yapılan bezemeler de olasılıkla mezarın ikinci kullanım evresine ait olmalıdır. Bu tespiti karşın MS 1. yüzyılda yapıldığı anlaşılan I Nolu Mezar'ın girişinin hemen yanında kabartma olarak verilen sunağın varlığı, mezar cephelerine kabartma veya oyuğu şeklinde

işlenen figürlerin, mezarların sadece birkaç kez kullanıldığını işaret ettiğini, mezarlar arasındaki kronolojik ayırmda, kesin bir tarihleme için bir kıstas oluşturmadığını söylemek mümkündür.

Ayrıca burada ele alınan mezarlar Olba Bölgesi ve Korykos kenti ölü gömme geleneklerine ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Korykos'ta bugüne kadar yapılan çalışmalarda, Hellenistik Dönem'den MS 2. yüzyıl ortalarına kadar mezarlarda kremasyon gömünün hakim olduğu ve bu gömü geleneğinin doğal sonucu olarak anılan tarih aralığında kentte nekropol alanlarının oluşmadığı ya da geleneğe bağlı olarak mezarların yok olduğu üzerine bir değerlendirme yapılmıştır⁷⁹. Buna karşın Olba Bölgesi'nde MÖ 1. yüzyılın sonları ile MS 1. yüzyılın başlarından itibaren Roma kültürüne ait kaya mezarlarının ortaya çıktığı ve bu tarih aralığından sonra yoğun olarak kullanılmış oldukları da bilinmektedir⁸⁰. Her iki değerlendirmeden de anlaşılacağı üzere Olba Bölgesi'nde kaya mezarı geleneğinin MÖ 1. yüzyılın sonlarından itibaren başladığı bilinirken Korykos'ta kaya mezarı geleneğinin MS 2. yüzyılda ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Aynı bölgedeki kaya mezarlarına ilişkin oluşturulan bu kronoloji farkı, bugüne kadar sadece mezarların yapısal özelliklerine dayalı yorumlarla ortaya konmaya çalışılmıştır. Belki de bu çalışma ile ilk kez bahse konu kronoloji farkı mezarların yapısal özelliklerinin yanı sıra içerisinde ele geçen buluntularla da desteklenmiş oldu. Böylece Korykos'ta tesadüfen ortaya çıkarılan üç kaya mezarı ve buluntuları üzerine yaptığımız bu çalışma, kentteki kaya mezarı geleneğinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda ileri sürüldüğü gibi MS 2. yüzyıla ait olmadığını, bahse konu geleneğin MÖ 1. yüzyıla kadar gittiğini de kesin ve somut bir şekilde ortaya koymuştur.

Bugüne kadar yapılan çeşitli araştırma ve çalışmalarda MÖ 2-1. yüzyıllarda Korykos kent merkezinin dışında kalan alanlarda dağınık halde kırka yakın Hellenistik Dönem'e tarihlenen polygonal⁸¹ taş duvarlı mezar⁸² tespit edilmesine karşın, kent merkezinde bir nekropol alanın belirlenememiş olması kremasyon gömü ile açıklanmıştır. Hatta buna dayanarak ta merkezde bir nekropol alanının oluşmadığı ileri sürülmüştür⁸³. Bu çalışmada incelenen II Nolu Mezar'da ele geçen kremasyon vazosu, ileri sürülen bu görüşü destekleyen önemli bir veri olup kentte kremasyon gömü geleneğinin varlığını çok net olarak kanıtlamaktadır. Ayrıca bu vazo, bölgede kremasyon gömü için sadece basit urne tipi mezarların kullanılmadığını, bunun yanı sıra kaya mezarlarının da aynı amaçla kullanılmış olabileceğini de göstermiştir. Korykos'ta Hellenistik Dönem'de kaya mezarlarında her ne kadar kremasyon gömü geleneği kanıtlanmış olsa da bu gömü geleneğinin yaygın olup olmadığı ile ilgili kesin bir yargıda bulunmak güçtür. Ne yazık ki bu dönemde kentte inhumasyon gömünün

79 Durukan 2005, 107 vd.; Durukan 2007, 147-164.

80 Olba Bölgesi'nde bugüne kadar yapılan çalışmalarda, en erken kaya mezarı örneklerinin Kanytelis'in batısındaki Çanakçı Nekropolisi'nde (Durukan 2011, 185, res. 13; Aydınoglu 2012, 158, res. 24a) olduğu ve olasılıkla da MÖ 1. yüzyılın sonlarına ait oldukları belirtilir (Machtaschek 1967, 59; Durukan 2011, 159). Ayrıca Elaiussa Sebaste'de son yıllarda yapılan kazılarda MÖ 1. yüzyılın sonlarına tarihlenen kaya mezarları tespit edilmiştir (Durukan 2006, 72; Durukan 2011, 159-160).

81 Kilikia Bölgesi polygonal taş duvarlı mezarlar için bk. Tırpan 1990, 405-424; Söğüt 2006, 102.

82 Durukan 2011, 45; Aşkın 2010, 86-88.

83 Durukan 2005, 107 vd.; Durukan 2007, 147-164; Durukan 2011, 160; Aşkın 2010, 87- 88.

varlığı hakkında herhangi bir veri bugüne kadar ele geçmiş değildir. Ancak bu çalışma ile Korykos'ta inhumasyon gömünün en erken MS 1. yüzyılda tercih edilmiş olduğu da ortaya konmuş oldu.

Katalog

(Katalogda kullanılan kısaltmalar; AÇ: Ağız Çapı, KÇ: Kaide Çapı, Y: Yükseklik, U: Uzunluk, Ç: Çap, Ağır: Ağırlık, KY: Kalıp Yönü)

Katalog No: 1

Figür No: 6

Eser Adı: Cam Unguentarium

Buluntu Yeri: I Nolu Mezar

Ölçüler: Y: 18,6 cm, KÇ: 3,4 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. "Tüp Biçimli Unguentarium". Boynun üst bölümü itibariyle eksiktir. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Uzun ve dar boynu, hafif konik, gövdeye geçerken aletle daraltılmıştır; boğum yapmaktadır. Dip kısmı hafif iç bükeydir. Yüzeyde yer yer irrizasyon, aşınma tabakası ve toprak patenası görülür. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1.-2. yüzyıl.

Referans: Gençler 2009, 52-53, res. 27-28; Yurtseven 2006, kat. no. 41-42; Whitehouse 2002, 249, res. 424; Çakmaklı 2012, kat. no. 8.1; Özet 1998, kat. no.49b; Rowe 2004, fig. 146.1.

Katalog No: 2

Figür No: 7

Eser Adı: Cam Kâse (Isings Form 12)

Buluntu Yeri: I Nolu Mezar

Ölçüler: Y: 4,1 cm, AÇ: 7,3 cm, KÇ: 4,1 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. "Düz Kesme Ağızlı, Karınlı Kâse". Eserde yer yer kırık ve eksiklikler mevcuttur. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Hafif dışa dönük kısa, düz ağızlı; dibe doğru genişleyen gövdeli ve hafif iç bükey diplidir. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1. yüzyıl

Referans: Czurda-Ruth 2007, 67, no. 155, lev. 8.; Stern 2001, 46, no. 18; Gençler 2009, 175, res. 19, kat. no. 50; Gençler-Güray 2011, 266, fig. 8.1; Çakmaklı 2012, kat. no. 3.2; Özet 1998, kat. no. 19; Bonomi 1996, 160-161, kat. no. 358-362; Lighfoot - Arslan 1992, 67, no. 26; Isings 1957, 27; Bilgin - Okunak 2011, 138, res. 22.

Katalog No: 3

Figür No: 8

Eser Adı: Bronz Spatül/Sonda

Buluntu Yeri: I Nolu Mezar

Ölçüler: U: 12, 1 cm

Tanım: Eser kırık olup koyu yeşil patinalıdır. Yuvarlak profilli gövde, zeytin çekirdeği formunda baş, omu-

zlardan genişleyip uç kısma doğru daralan düz ağızlıdır.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl. (Benzer örnekler, genel olarak Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Kontekste göre eser, MS 1.yüzyıla ait olmalıdır.)

Referans: Gürlü 2004, 70; Şahin 2018, 158, kat. no. G5-G6; Çelikbaş 2016, kat. no. E36.

Katalog No: 4

Figür No: 9

Eser Adı: Bronz Sikke

Buluntu Yeri: I Nolu Mezar

Ölçüler: Ç: 21 mm, Ağır: 5,3 gr, Ky: 12

Tanım: Sikkenin ön yüzünde şehir tanrıçası oturur halde sağ elinde mısır koçanı tutmaktadır. Tanrıçanın ayaklarının altında nehir tanrısı Kıydos yüzmektedir. Ön yüzde bir konturmak görülmektedir. Arka yüzde Zeus tahtta oturur ve bir elinde Nike diğer elinde ise asa tutmaktadır.

Baskı Yeri: Tarsos

Tarih: MÖ 2.- MS 2. yüzyıl.

Referans: SNG Lycaonia- Cilicia 1956, 348; SNG von Aulock 5983, SNG Righetti 1652; Lindgren I 1620; SNG Post 464.

Katalog No: 5

Figür No: 12

Eser Adı: Bronz Sikke

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Ölçüler: Ç: 23 mm, Ağır: 6,42 gr, Ky: 12

Tanım: Sikkenin ön yüzünde Athena başı ve arkasında E harfi bulunmaktadır. Arka yüzde Nike sağ elinde çelenk sol elinde palmye dalı tutar ve sola doğru yürür şekilde betimlenmiştir.

Baskı Yeri: Seleukeia Kalykadnos

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl

Referans: SNG v.Aulock 1966, 5808; SNG Lycaonia- Cilicia 1956, 196; Ziegler 1989, 396.

Katalog No: 6

Figür No: 13

Eser Adı: Bronz Sikke

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Ölçüler: Ç: 20 mm, Ağır: 5,47 gr, Ky: 12

Tanım: Sikkenin ön yüzünde Tyche işlenmiştir. Tyche'nin başında kent suru (polos) görülmektedir. Arka yüzde Ayakta duran Hermes Petasos (seyahat şapkası) giymiş şekildedir.

Baskı Yeri: Korykos

Tarih: MÖ 1. yüzyıl

Referans: SNG v.Aulock 1966, 5678; SNG Lycaonia- Cilicia 1956, 115.

Katalog No: 7

Figür No: 14

Eser Adı: Bronz Sikke

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Ölçüler: Ç: 21 mm, Ağırlık: 6,73 gr, Ky: 12

Tanım: Sikkenin ön yüzünde Tyche işlenmiştir. Tyche'nin başında kent suru (polos) görülmektedir. Arka yüzde Ayakta duran Hermes Petasos (seyahat şapkası) giymiş şekildedir.

Baskı Yeri: Korykos

Tarih: MÖ 1. yüzyıl

Referans: SNG v.Aulock 1966, 5678; SNG Lycaonia- Cilicia 1956, 115.

Katalog No: 8

Figür No: 15

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Pişmiş Toprak Stamnoid Pyxis

Ölçüler: Y: 18,6 cm, AÇ: 7, 5 cm, KÇ: 7,6 cm

Tanım: Eserin kenar, gövde ve kaidedeki eksik bölümleri tamamlanmıştır. Kulplardan bir tanesi sağlam, diğerinin ise yarısı eksiktir. Sıkı, gözeneksiz kil yapısı vardır. Kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 4/6) renkli daldırma astar; kaliteli, parlak ve hafif sabunumsudur. Astar kabın iç kısmında boyun bölümüne kadar uygulanmıştır. Kap, yuvarlak ucla sonlanan dik ağız kenarlı, kısa, geniş boyunlu, ovoid gövdeli, profillendirilmiş yüksek ayaklıdır. Yatay kulpları omuz bölümüne aplik edilmiş, ortası gövdeye yapışacak şekilde yükseltip yuvarlatılmış, dikey görünüm kazanmış "süs kulp" görünümündedir. Kulpların izahında çift sıra bant şeklinde yiv, yivlerin altında krem/beyaz boya ile tek sıra nokta bordür bezemesi yer alır. Kabın gövde bölümünde üstte kabı çevreleyen stilize asma yaprağına benzer bitkisel bezeme ve bu bezemeye kesişen kulpların altından aşağıya uzanan "S" biçiminde kıvrık dal süslemesi bulunur. Alt gövde de yine krem/beyaz boya ile belli bir düzeni olmayan, kabı çevreleyen, paralel bant şeklinde bitkisel dal ve bu dala asılı olarak çelenk ile çelenk aralarında aşağıya sarkan kıvrımlı dal bezemesi bulunur.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın ilk yarısı

Referans: Reisner v.d. 1924, 306, fig. 185, 11; Hayes 1985, 21, tav. III, 1-2.

Katalog No: 9

Figür No: 16

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Pişmiş Toprak Testi

Ölçüler: Y: 12, 5 cm, AÇ: 3, 9 cm, KÇ: 4,6 cm

Tanım: Yonca ağızlı, ince kısa silindirik boyunlu, basık küresel gövdeli alçak halka kaideli dikey şerit kulpludur. Kulp, boyun başlangıcı ile omuza bağlanmıştır. Açık kırmızı (2,5 YR 7/6) renkli hamur; gümüş mika ve az miktarda kireç tanecığı katkılı, iyi elenmiş, sıkı ve gözeneksizdir. Kırmızımsı kahverengi (2,5YR 4/6) renkli daldırma astar; ince, mat ve hafif sabunumsudur. Astarta yer yer aşınma ve dökülmeler vardır. Yüzeyde yer yer kireç patlamalarına gözenekler görülür. Astar renginde yer yer açık ve koyu ton farklılığı mevcuttur.

Tarih: MÖ 1. yüzyıl.

Referans: Crowfoot-Kenyon 1957, 340, fig. 82, 3; Hayes 1985, 44, tav. IX, 6.

Katalog No: 10

Figür No: 17

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Kalıp Yapımı Pişmiş Toprak Kâse Parçası

Tanım: Kalıp yapımı kâse parçası. Kırmızı (2,5 YR 5/6) renkli hamur; az miktarda gümüş mika ve kireç

tanecığı katkılı, iyi elenmiş, sıkı ve gözeneksizdir. Kırmızı (2,5 YR 4/8) renkli oldukça kaliteli astar; katkısız, parlak ve sabunumsudur. Dışta fiyonk süsü ile oluşturulmuş, friz/bant içinde ters duran palmye ağaçları ve bu ağaçlara bağlanmış çelenkler ve onun içerisinde başını geriye döndürmüş kuş figürü ve çelengin altında iki adet rozet süsü betimlenmiştir. Frizi altta sınırlayan fiyonk süsünde, asma yaprağına benzer bir bitki süsü buna bağlanmış durumdadır. Sahneyi üstte sınırlayan fiyonk süsünün üzerinde ters duran minik palmye ağaçları ve arasında yumurta dizisi görülmektedir.

Tarih: MS 2. yüzyıl.

Referans: Dragendorff 1835, taf. III, 37; Knorr 1910, 45, taf. VII, 2; Knorr 1919, 98, 112, Beames 2005, 85-89, no. 1-52.

Katalog No: 11

Figür No: 18

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Kaburgalı Cam Kâse (Isings 17)

Ölçüler: Y: 4,5 cm, AÇ: 9, 5 cm, KÇ: 3,4 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. Kasenin ağız kenarı ve gövdenin çok az bir kısmında görülen kırıklar ve eksikliklerin yanı sıra gövde üzerinde çatlaklar vardır. Kalıba üfleme tekniği ile üretilmiştir. Ağız kenarı hafif dışa dönük, yarım küre gövdeli, omuz hizasında aletle şekillendirilmiş ince kaburga, hafif iç bükey dip. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1. yüzyıl.

Referans: Von Saldern 1980, 12-13; Gençler 2009, 40, kat. no. 43, R. 17; Gençler-Güray 2011, 261, fig. 4. no. 5; Tek 2007, 155; Çakmaklı 2012, 87; Özen 2000, 33, kat. no. 22; Grose 1989, no. 239

Katalog No: 12

Figür No: 19

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Cam Unguentarium (Isings 27)

Ölçüler: Y: 12, 1 cm, AÇ: 1, 7 cm, KÇ: 0, 7 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. “Tüp Biçimli Unguentarium”. Boyun ve ağız kenarının bir bölümü eksiktir. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Hafifçe yuvarlatılarak içe katlanmış ağız kenarlı, uzun ve dar boyunlu, kısa ve oval biçimli gövdelidir. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl.

Referans: Çakmaklı 2014, 158; Özen 2000, 34, kat. no. 33; Gençler 2009, kat. 52, lev. IV. res. 108-110; Yurtseven 2006, res. 13, çiz. 7; Wessberg 1952, pl. IX, Çiz. 25; Isings 1957, no. 27; Çakmaklı 2012, kat. no. 8.3, çiz. 9C.

Katalog No: 13

Figür No: 19

Buluntu Yeri: II Nolu Mezar

Eser Adı: Cam Unguentarium (Isings 1957 48a-b)

Ölçüler: Y: 9,1 cm, AÇ: 2,1 cm, KÇ: 1,1 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. “Armudi Gövdeli Unguentarium”. Gövde bölümünde küçük bir kısım eksiktir. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Hafifçe yuvarlatılarak içe katlanmış ve dışa profilli

ağız kenarlı, kısa ve silindirik biçimli boyunlu; hafif oval ve kısa gövdeli, düz dipli. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl.

Referans: Çakmaklı 2012, 90, çiz. 10; Gençler-Güray 2011, 246-247, fig.7.5; Bertelli 1990, 191, fig. 3, çiz. 285, Ölmez 2000, 42-43, kat. no. 48.

Katalog No: 14

Figür No: 22

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Cam Unguentarium (Isings 28A)

Ölçüler: Y: 17, 2 cm, AÇ: 2, 6 cm, KÇ: 3,1 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. "Tüp Biçimli Unguentarium". Sağlamdır. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Ağız dışı doğru çekik, silindirik boyun gövdeye doğru genişlemekte, boyundan gövdeye geçişte boğum, armudi gövde, düzleştirilmiş hafif konveks dip. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1- 2. yüzyıl.

Referans: Özet 1998, kat. no. 39b, 39c, 40, 41; Gençler-Güray 2011, 265, fig.7.1- 3; Yurtseven 2006, kat. no. 41-42; Gürler 2000, 28-29, kat. no. 10-12; Whitehouse 2002, 137, res. 223; Çakmaklı 2012, kat. no. 8. 1; Çakmaklı 2014, 158; Özet 1998, kat. no. 49b; Rowe 2004, fig. 146. 1.

Katalog No: 15

Figür No: 23

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Cam Unguentarium (Isings 8)

Ölçüler: Y: 12, 5 cm, AÇ: 2, 4 cm.

Tanım: Açık mavi renkli saydam cam. "Tüp Biçimli Unguentarium". Sağlamdır. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Yuvarlatılmış ağız dışarı doğru eğimli, gövde ve silindirik boyun uzunluk ölçülerinin yaklaşık olarak aynı ve boyun bitiminde daralma, tüp biçimli gövde, hafif konveks dip. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl.

Referans: Wessberg 1952, pl. IX, Çiz. 25; Isings 1957, no. 27; Özen 2000, 34, kat. no. 23; Gençler 2009, kat. no. 91, çiz. IX. 91; Yurtseven 2006, res.13, Çiz. 7; Çakmaklı 2014, 158.

Katalog No: 16

Figür No: 24

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Cam Unguentarium (Isings 82A1)

Ölçüler: Y: 15, 1 cm, AÇ: 3,2 cm

Tanım: Açık yeşil renkli saydam cam. "Şamdan Biçimli Unguentarium". Sağlamdır. Serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir. Hafif dışı taşkın ağız kenarı dışı, yana, yukarı yatay uzanmış, aşağıya doğru genişleyen uzun ve silindirik boyunlu, üçgen biçimli gövdeli, geniş düzleştirilmiş diplidir. Yüzeyde irrizasyon, aşınma ve yer yer bej renkli toprak patenası görülmektedir. Camda matlaşma ve habbeler var.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl.

Referans: Harden 1958, 56 - 57, fig. 24; Isings 1957, 43, form 28b; Oliver 1992, 115, fig. 2, no. 16.

Katalog No: 17

Figür No: 25

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Pişmiş Toprak Kandil

Ölçüler: Y: 7,1 cm, U: 19,4 cm, KÇ: 7, 5 cm

Tanım: Eserin fitil deliği (Nozzel) ve discus bölümü eksik olup dört parça halindedir. Yapıştırılan büyük parçada bir at başı figürü vardır. Diğer üç parça akanthus yaprağı şeklindeki kulpa ait olmalıdır. Bu parçalardan bir tanesinin altında “Romanesis”in sadece “esis” bölümü okunabilmektedir. Gövde üst bölümünde yani omuz bölümünde baskı palmet süsü vardır. Discusla omuz arasında çift yivli profilli bir geçiş vardır. Kırmızı (2,5 YR 5/8) renkli daldırma astar; gövde üst bölümünde daha çok uygulanmış olup alt bölümünde çoğu yerde uygulanmamıştır. Özellikle alt bölümde akıntı izleri vardır.

Tarih: Broneer Tip XXI: MS 1. yüzyıl.

Referans: Bailey 1972, 78, L.2E; Bailey 1988, Q2688-336, L74; Pastutmaz 2001, 55, kat. no. 60.

Katalog No: 18

Figür No: 26

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Pişmiş Toprak Kandil Yağlığı / Koku kabı

Ölçüler: Y: 6,8 cm, AÇ: 1,4 cm, KÇ: 7,6 cm

Tanım: Yuvarlak gövdeli/ küresel gövdeli, iki kademeli profille basamaklandırılmış hafif alçak yükseklikte bir kaide üzerine oturmaktadır. Gövde üst merkezinde bir açıklık vardır. Bu açıklıktan aşağıya doğru bir profilli alan oluşturulmuştur. Kaide alt kısmı, hafif içbükey profilli olup, ortada çukurluk bulunmaktadır. Açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4) renkli hamur; az miktarda gümüş mika ve kireç tanecığı katkılı, sıkı ve gözeneksizdir. Kırmızı (2.5 YR 5/6) renkli daldırma astar; ince ve mattır. Astarla yoğun dökülme ve aşınma görülmektedir. Kaide alt yüzeyi astarsız olup bu kısımda yer yer astara bağlı akma izleri bulunmaktadır.

Tarih: Kontekst içinde MS 1. yüzyıl.

Katalog No: 19

Figür No: 27

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Pişmiş Toprak Figürin / Attis Başı

Ölçüler: Y: 9 cm

Tanım: Kalıp yapımı olan eserin sadece baş kısmı mevcut olup boyundan aşağısı eksiktir. Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6) renkli hamur; gümüş mika ve ince tanecikli kum katkılı, sıkı ve gözeneksizdir. Figürün başında sivri uçlu bir başlık, başlık altından alın ve yüze doğru, bukleler halinde inen saçları görülmektedir. Saç, alında sağa ve sola doğru, ortadan ayrılmış bukleler şeklindedir. Uç kısmı kıvrık, alev huzmesi bukleler ve çizgilerle saçlar detaylandırılmıştır. Hafif tombul bir yüze sahip, geniş üçgen alın, dolgun yanaklar ve çeneye sahip, çene altından ikinci bir et katmanı oluşmuştur. Yüz yuvarlak, hafifçe açık olan ağız içe çökük, dudaklar etli, kalın ve geniş bir burnu vardır. Arka yüz kabaca işlenmiş kulaklar ise görülmemektedir.

Tarih: MS 1.- 2. yüzyıl.

Referans: Winter 1903, lev. 372, no. 5; Schneider 2003, 253, fig. 5; Ferrazzoli 2010, 41, fig. 10; Vermaseren 1987, lev. CXLVII, no. 667; Çekilmez 2013, 208, fig. 8-9.

Katalog No: 20

Figür No: 28

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Taş Ağırşak

Ölçüler: Y: 9,5 mm, AÇ: 2 cm, DÇ: 4,5 mm

Tanım: Dışbükey, yüksek, konik gövdelidir. Siyah renkli, (konikleşmiş yarım daire gövdelidir), ortası delik sağlam durumda taş ağırşak. Dış yüzde, özellikle düz dibe doğru çift sıra çizgi süsü şeklinde sığ yiv görülür.

Tarih: Kontekst içinde MS 1.-2. yüzyıl.

Katalog No: 21

Figür No: 29

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Taş Boncuk

Ölçüler: Ç: 1,1 cm, DÇ: 3 mm

Tanım: Yumuşak kireç taşı bir malzemenen yapılmış, gözenekli, ortası delikli boncuk. Dış yüzünde, çok az bir kısımda parlak sim benzeri izler vardır. Boncuğun dış yüzünde, orta kısımda hafifçe çıkıntı şeklinde boncuğu çevreleyen bir hat görülmektedir.

Tarih: Kontekst içinde MS 1.-2. yüzyıl.

Katalog No: 22

Figür No: 30

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Kemik Ağırşak

Ölçüler: Y: 0,7 cm; Ç: 2, 3 cm, DÇ: 1, 7 mm

Tanım: Düz dipli, hafif dışbükey üst gövde bölümlü kemik ağırşak. Ortası delik olup üst bölümde çift sıra kazıma daire yiv vardır. Yine üstteki yivlerler benzer özellikte bir yiv daha görülmektedir.

Tarih: Kontekst içinde MS 1.-2. yüzyıl.

Referans: Karaca 2012, K.00-27, 135; Ayalon 2005, kat. no. 71, 213; Petković 1995, lev. T.XXIX, fig. 1.

Katalog No: 23

Figür No: 31

Buluntu Yeri: III Nolu Mezar

Eser Adı: Kemik İğne

Ölçüler: U: 7,9 cm.

Tanım: Sağlam olan eserin bir ucu sivri, diğer uç kısmı ise kemik genişliğindedir. Eserin bir yüzeyi düzleştirilirken diğer yüzeyi dışbükey bombeli işlenmiştir.

Tarih: Kontekst içinde MS 1.-2. yüzyıl.

Referans: Béal 1983, lev. XXXIII-598; Clair 2003, res. 22e.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Akçay 2018 Akçay, T., “Olba’daki Urne Mezar’da Bulunan Ölü Yemeğine Ait Terra Sigillata Seramikleri”, *Cedrus* 6, 197-219.
- Alicu 1994 Alicu, A., *Small Finds from Ulpia Sarmizegetusa*, Bibliotheca Musei Napocensis-9, Cluj-Napoca.
- Anderson-Stajanovic 1987 Anderson-Stajanovic, V. R., “The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria”, *AJA* 91, 105-122.
- Aşkın 2010 Aşkın, E., “Korykos’un (Dağlık Kilikia) Hellenistik Dönemi Üzerine Gözlemler”, *TÜBA-AR* 13, 83-95.
- Aşkın 2012 Aşkın, E., *Dağlık Kilikya’daki Korykos Antik Kentinin Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kentleşme Süreci*, Mersin Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin.
- Ayalon 2005 Ayalon, E., *The Assemblage of Bone and Ivory Artifacts from Caesarea Maritima, Israel 1st.-13th. Centuries CE*, BAR International Series 1457.
- Aydınoglu 2012 Aydınoglu, Ü., “Kanytella Nekropolisi: Yeni Buluntular Işığında Bir Değerlendirme”, *Adalya* XV, 129-158.
- Bailey 1972 Bailey, D. M., “Crowe’s Tomb at Benghazi”, *BSA* 67, 1-12.
- Bailey 1988 Bailey, D. M., *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III. Roman Provincial Lamps*, Londra.
- Baydur 1998 Baydur, N., “Attik Kültü ve Tarsus’da Bulunmuş Attis Terrakotaları”, *Karatepedeki Işık, Halet Çambel’e Sunulan Yazılar* (ed. M. J. Mellink v.d.), 105-113.
- Béal 1983 Béal, J. C., *Catalogue des Objets de Tabletterie du Musée de la Civilisation Gallo-Romaine de Lyon*, Paris, De Boccard.
- Beames 2005 Bemas, H., “Mould-Decorated “Terra Sigillata” from Cenral Gaul in Nicholson Museum”, *Mediterranean Archaeology*, Vol. 18, 83-108.
- Bertelli 1990 Bertelli, G., “I vetri romani nel Museo Archeologico provinciale “F.Ribezzo” di Brindisi”, *Ric St Brindisi*, XII(1980-1987), 187-216.
- Bilgin – Okunak 2011 Bilgin, M. – Okunak, M., “Eumenia Mezar Tipleri ve Ölü Gömme Gelenekleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Eumenia Şeyhlü-Işıklı* (ed. B. Söğüt), 125-144.
- Bonomi 1996 Bonomi, S., *Vetri Antichi del Museo Archeologico Nazionale di Adria*, Giunta Regionale del Veneto.
- Cahn-Klaiber 1977 Cahn-Klaiber, E. M., *Die antiken Tonlampen des archäologischen Instituts der Universität Tübingen. Tübingen Studien zur Archäologie und Kuntsgeschichte III*, Tübingen.
- Clair 2003 Clair, A., *Carvings as Craft, Palatine East and Greco-Roman Bone and Ivor carving Tradition*, Baltimore-Londra, The Johns Hopkins Universty Press, 2003.
- Clairmont 1963 Clairmont, C. W., *The Excavation at Dura Europos, Final Report 4,5, The Glass Vessels*, New Haven.

- Crowfoot – Kenyon 1957 Crowfoot, J. W. – Kenyon, M., *The Objects from Samaria, Samaria-Sebaste III, Reports of the Work of the joint Expedition in 1931–1933 and of the British Expedition in 1935*, London.
- Czurda-Ruth 2007 Czurda-Ruth, B., *Hanghaus I in Ephesos: Die Gläser*, Wien.
- Çakmaklı 2012 Çakmaklı, Ö. D., *Karia Bölgesi Roma Dönemi Cam Kap Tipolojisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara.
- Çakmaklı 2014 Çakmaklı, Ö. D., “Roman and Byzantine Glass Workshop in Caria /Karia Bölgesi Roma ve Bizans Dönemi Cam Atölyeleri”, *Anadolu/Anatolia* 40, 153-164.
- Çekilmez 2013 Çekilmez, M., “Aydın Müzesi’nden Bir Grup Terrakotta Figürin”. 4. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu, Eskişehir 14-27 Haziran 2010, 150-165.
- Çelikbaş 2016 Çelikbaş, E., 2005-2014 Parion Kazısı Metal “Bronz, Demir, Kurşun” Buluntuları, Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Durlong – Arveillers 1985 Arveillers-Dulong, V. – Arveillers, J., *Le Verre d’époque Romaine : au Musée archéologique de Strasbourg, Ministère de la Culture Editions de la Réunion des musées nationaux*, Paris.
- Durugönül 1989 Durugönül, S., *Die Felsreliefs im Rauhen Kilikien*, BAR Int. Ser. 511.
- Durugönül v.d. 2006 Durugönül, S. – Durukan, M. – Mietke, G., “2004 Yılı Korykos (Kız Kalesi) Yüze Araştırması”, *AST* 25-1, 21-24.
- Durugönül v.d. 2010 Durugönül, S. – Durukan, M. – Aşkın, E. – Kaplan, D., “2008 Yılı Korykos (Kız Kalesi) Yüze Araştırması”, *AST* 27-1, 289-296.
- Durukan 1998 Durukan, M., “Olba Territoriumu’nda Yaşanan Siyasi Gelişmeler”, *Olba* I, 87-95.
- Durukan 2001 Durukan, M., “Eine Studie zu Kultfiguren und Symbolen in Olba”, *Uluslararası Yuvarlak Masa Toplantısı Bildirileri İstanbul 2-5 Kasım 1999, Varia Anatolica XIII*, 327-348.
- Durukan 2005 Durukan, M., “Monumental Tomb Forms in the Olba Region, *Anatolian Studies*, Volume 55, 107-126.
- Durukan 2006 Durukan, M., “Doğu Dağlık Kilikia’da Mezarlar Üzerinde Görülen Bazı Semboller”, *Adalya* IX, 63-74.
- Durukan 2007 Durukan, M., “Dead Cult in Olba Region During Hellenistic and Roman Periods”, *Anatolia Antiqua* 15, 147-164.
- Durukan 2011 Durukan, M., “Olba Teritoryumunda Hellenleştirme ve Romalılaştırma Politikalarının Arkeolojik İzleri”, *Adalya* XIV, 137-179.
- Dragendorff 1985 Dragendorff, H., “Terra Sigillata: Ein Beitrag zur Geschichte der griechischen und römischen Keramik”, *Bonner Jahrbucher* XCVI-XCVII, 18-155.
- Eliüşük 2015 Eliüşük, M., “Bağdat Kırn Örenyeri Yeraltı Tonozlu Örgü Mezarlar”, *Ömer Özyiğit’e Armağan* (ed. E. Okan v.d.), 123-137.
- Ferrazzoli 2010 Ferrazzoli, A. F., “Economy of Roman Eastern Rough Cilicia: Some Archaeological Indicators”, *Meetings between Cultures in the Ancient mediterranean, Atti del XVII International Congress of Classical Archaeology, Rome, 22-26 September 2008, Bollettino di Archeologia Edizione speciale*, 39-50.

- Gençler 2009 Gençler, Ç., Elaiussa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Gençler-Güray 2011 Gençler-Güray, Ç., “Elaiussa Sebaste’nin Roma Dönemi Cam Buluntuları”, Olba XIX, 233-266.
- Grose 1989 Grose, D. F., “Glass Forming Methods in Classical Antiquity: Some Consideration”, Journal of Glass Studies 26, 25-34.
- Gürler 2000 Gürler, B., Tire Müzesi Cam Eserleri, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Gürler 2004 Gürler, B., Tire Müzesi Bronz Eserleri, Ege Yayınları, İstanbul.
- Hagel – Tomaszczak 1998 Hagel, S. – Tomaszczak, K., Repertorium Der Westkilikischen Inschriften, Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris Nr. 22, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse, Denkschriften, Band 265, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.
- Harden 1958 Harden, D. B., “Roman Tomb at Vasa: The Glass (Appendix I)”, RDAC, 1958, 46-60.
- Hayes 1985 Hayes, J. W., “Sigillate Orientali”, Enciclopedia dell’ Arte Classica e Orientale, Atlante delle Forme Ceramiche II: Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Imperio), Roma, 1-96.
- Heberdey – Wilhelm 1895 Heberdey, R. – Wilhelm, A., Reisen in Kilikien, Denkschriften der österreichischen Akademie der Wissenschaften, phil-hist. Kl., Band 44, Wien.
- Heres 1968 Heres, G., “Die Werkstatt des Lampentöpfers Romanesis”, Forschungen und Berichte, Staatliche Museen zu Berlin X, 185-211.
- Isings 1957 Isings, C., Roman Glass From Dated Finds, Groningen.
- Jackson-Tal 2016 Jackson-Tal, R. E., “Glass Finds”, Ramat Rahel III : Final Publication of Yohanan Aharoni’s Excavations (1954, 1959-1962), Monograph Series 35, Tel Aviv University, Sonia and Marco Nadler Institute of Archaeology, 567-587.
- Jones 1937 Jones, A. H. M., The Cities of Eastern Roman Provinces, Oxford University Press, Oxford.
- Karaca 2012 Karaca, E., “Allianoi’da Bulunmuş Kemik Ağırşak ve Örekeler/ Bone Whorl and Spindles from Allianoi”, İsmail Fazhoğlu Anı Kitabı, 133-138.
- Keil – Wilhelm 1931 Keil, J. – Wilhelm, A., Denkmaler aus dem Rauhen Kilikien, Monumenta Asiae Minoris Antiqua III, Manchester.
- Knorr 1910 Knorr, R., Die Verzierten Terra-Sigillata-Gefäße von Rottenburg-Sumelocenna, Stuttgart.
- Knorr 1919 Knorr, R., Töpfer und Fabriken Verzierter Terra-Sigillata des Ersten Jahrhunderts, Stuttgart.
- Langlois 1947 Langlois, V., Kilikya’da Gezi (çev. R. Balaban), Mersin.
- Lightfoot 1991 Lightfoot, C. S., “A Group of Roman Perfume Bottles from Asia Minor”, Erol Atalay Memorial, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Dergisi I, 107-112.

- Lightfoot – Arslan 1992 Lightfoot, C. S. – Arslan, M., Anadolu Antik Camları; Yüksel Erimtan Koleksiyonu; Ancient Glass of Asia Minor; Yüksel Erimtan Collection, Ankara.
- Lindgren I 1620 Lindgren, H. – Kovacs, F., Ancient Bronze Coinage of Asia Minor and the Levant, San Mateo.
- Maccabruni 1987/1988 Maccabruni, C., “Vetri romani nel territorio di Ticinum”, *Helvetic Archaeologica*, 1987/1988, 111-124.
- Machatschek 1967 Machatschek, A., Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien, 1967.
- Oliver 1992 Oliver, A. J., “The Glass”, Laffineur R., MacDonald C.F., La Necropole d’Amathonte. Tombes 113-367, 6. Bijoux, Armes, Verre, Astragales et Coquillages, Squelettes, Nicosie, 101-121.
- Ölmez 2000 Ölmez, F., Tralleis Nekropolünden Bir Mezar ve Buluntuları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın.
- Özen 2000 Özen, S., Die schlichten Gräber von Kaunos und verwandte Bestattungen im westlichen Kleinasien, Kiel., İnternet Yayını. (URL:http://eldiss.unikiel.de/macau/receive/dissertation_diss_00000925).
- Özet 1998 Özet, A., Dipten Gelen Parıltı: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Pastutmaz 2001 Pastutmaz, D., 1988-1998 Yılları Arasında Bulunan Knidos Kandilleri, Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Perlzweig 1961 Perlzweig, J., Lamps of the Roman Period, The Athenian Agora VII, Princeton.
- Petković 1995 Petković, S., The Roman items of bone and antler from the Territory of upper moesia (ed. Petar Petković), Beograd.
- Reisner 1924 Reisner, G. A. – Fisher, C. S., Lyon, D. G., Harvard Excavations at Samaria, Cambridge.
- Rowe 2004 Rowe, A. H., Reconsidering Late Roman Cyprus: Using New Material from Nea Paphos to Review Current Artefact Typologies, Department of Classical Archaeology, Universty of Sdney (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Schneider 2003 Schneider, E. E., “Some Considerations on Elaiussa’s North-Eastern Necropolis”, *Olba VII*, 261-73.
- Schneider – Morselli 2013 Schenider, E. E. – Morselli, C., “Elaiussa Sebaste, Rock Tombs between the Theater and the Agora”, K. Levent Zoroğlu’na Armağan (Studies in Honour of K. Levent Zoroğlu, ed. Mehmet Tekocak), 245-256.
- SNG Cop 348 Milford, W., *Sylloge nummorum Graecorum*, Danish National Museum. Phrygia to Cilicia 29-33, Copenhagen.
- SNG Post 464 von Post, S. E., *Sylloge Nummorum Graecorum*, Sweden I:2, Stockholm.
- SNG v. Aulock 1966 SNG v. Aulock, *Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland Sammlung v. Aulock*. 13. Heft, Berlin.
- SNG Righetti 1652 Righetti, J. P., *Münzen der Antike*, Sammlung.
- Söğüt 2006 Söğüt, B., Dağlık Kilikya (Kilikia) Bölgesindeki Çokgen Taşduvarlı Mezarlar, Ege Yayınları, İstanbul.

- Stern 2001 Stern, E. M., Roman, Byzantine and Early Medieval Glass, 10BCE-700CE, Ernesto Wolf Collection, Hatje Cantz Publishers, 2001.
- Strabon XIV Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV, çev. A. Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Şahin 2018 Şahin, F., Patara Metal Buluntuları, Ed. Havva İşkan, Ege Yayınları.
- Taştemür 2007 Taştemür, E., Klaros Cam Eserleri, Trakya Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Tek 2008 Tek, A. T., “Arykanda’da Bulunan Antik Cam Eserlere Genel Bir Bakış”, SERES, 153-168.
- Tekocak 2013 Tekocak, M., “Akşehir Nasreddin Hoca Müzesi’nden Bir Grup Cam Eser”, Kaunos/Kbid Toplantıları 2, Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu (ed. Ç. Gençler-Güray), 17-20 Haziran 2010, 127-142.
- Tırpan 1990 Tırpan, A., “Kilikiya Tracheia’da Polygonal Taş Örgülü Duvarlar”, TTK 11.1, 405-424.
- Vermaseren 1987 Vermaseren, M. J., Corpus Cultus Cybelae Attidisque I. Asia Minor, Leiden.
- von Saldern 1980 von Saldern, A., Ancient and Byzantine Glass from Sardis, Cambridge, Massachusetts.
- Wessberg 1952 Wessberg, O., “Roman Glass in Cyprus”, Opuscula Athenesia, 7, 109-161.
- Vessberg – Westholm1956 Vessberg, O. – Westholm, A., The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, Sw Cyprus Exp IV.
- Whitehouse 2002 Whitehouse, D., Roman Glass in The Corning Museum Of Glass, Vol. 1, Hudson Hill Press.
- Winter 1903 Winter, F., Die Typen der Figürlichen Terrakotten. Band III, I - II. Teil. Berlin, Stuttgart.
- Yurtseven 2006 Yurtseven, F., “Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları”, Anadolu/Anatolia 31, 91-121.
- Ziegler 1989 Ziegler, R., Münzen Kilikiens aus Kleineren Deutschen Sammlungen. München.
- Zoroğlu 2000 Zoroğlu, L., “Kelenderis Nekropolü”, Olba III, 115-133.
- Zoroğlu 2004 Zoroğlu, L., “Hellenistic Pottery From Kelenderis”, Praktika 4, 299-310.

Fig. 1 Antik kentin yayılım alanı ve mezarların konumu.

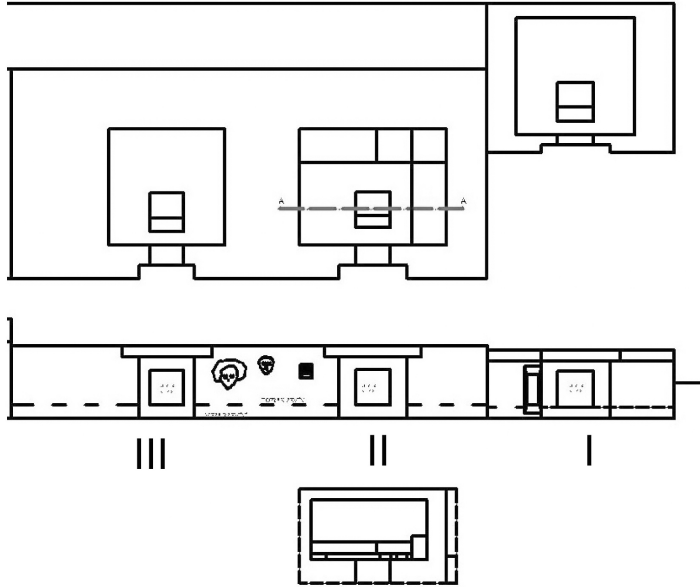

Fig. 2 Mezarların plan ve cephe çizimleri.

Fig. 3 Mezarlar genel.

Fig. 4 1 Nolu mezar cephe.

Fig. 5 1 Nolu mezar odası.

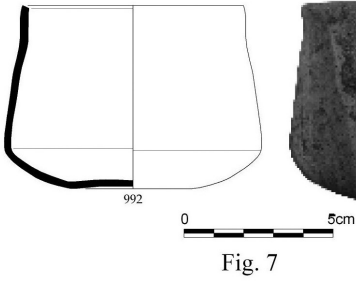

Fig. 7

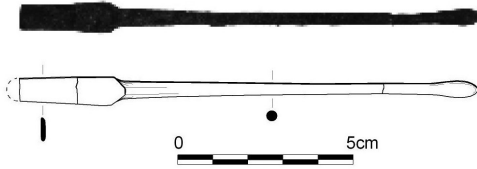

Fig. 8

Fig. 9

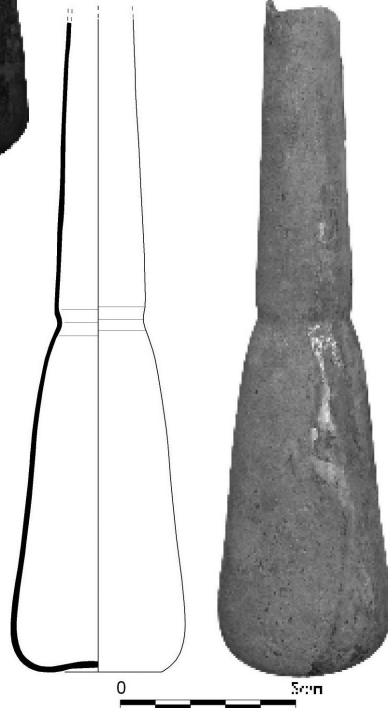

Fig. 6.

Fig. 10 II Nolu mezar cephe.

Fig. 11 II Nolu mezar odası.

Fig. 12

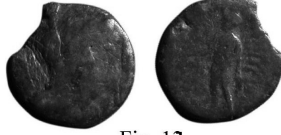

Fig. 13

Fig. 14

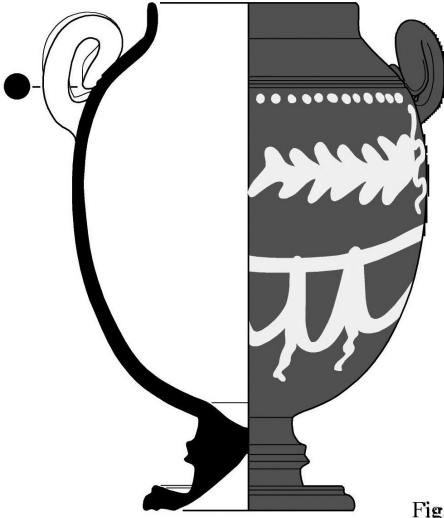

Fig. 15
0 5cm

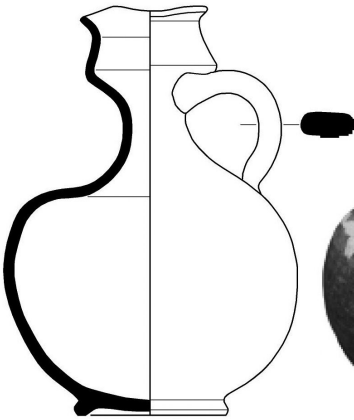

Fig. 16
0 5cm

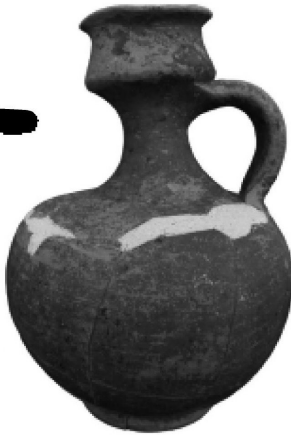

Fig. 17
0 5cm

Fig. 18

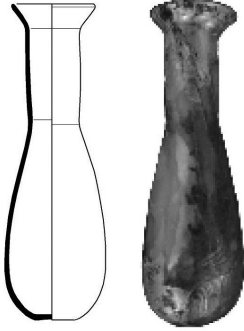
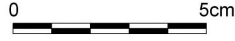

Fig. 20

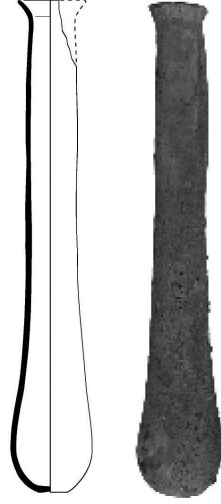

Fig. 19

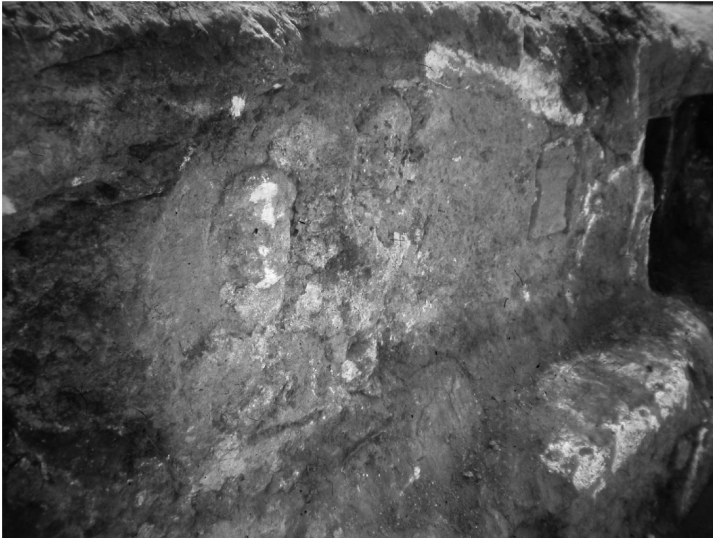

Fig. 21 III Nolu mezar cephe kabartmaları.

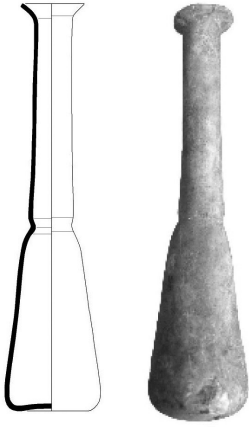

Fig. 22

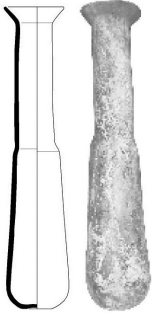

Fig. 23

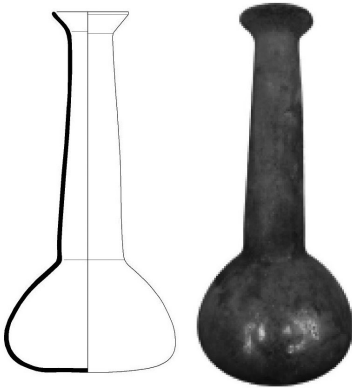

Fig. 24

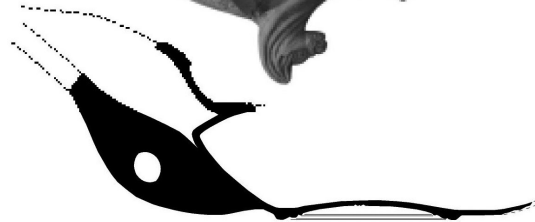
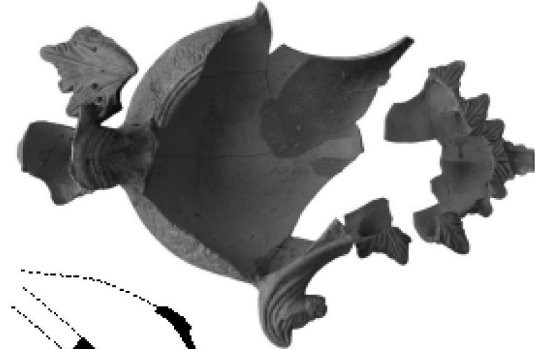
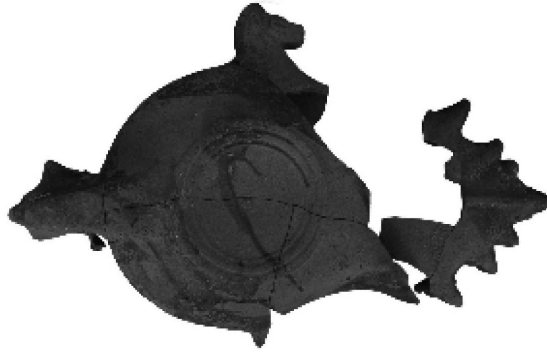

Fig. 25

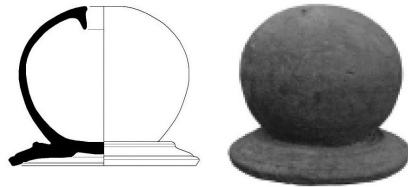

Fig. 26

Fig. 27

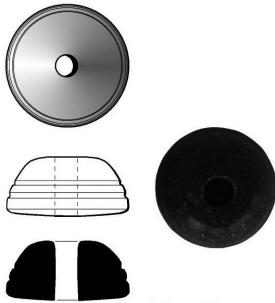

Fig. 28

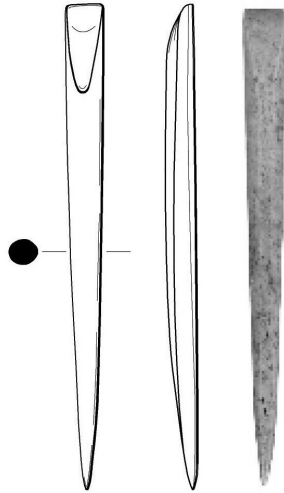

Fig. 31

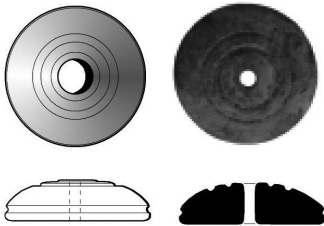

Fig. 30

Fig. 29

Fig. 32 Korykos Nekropolü'nden Karı Koca Büstü ve Sunak Tasvirli Mezar.

Fig. 33 Korykos Nekropolü'nden Kabartmalı Sunak Tasvirli Mezar.

